

ERASMUS UNIVERSITEIT ROTTERDAM

NADRUK VERBODEN

Erasmus School of Economics

Bachelorscriptie

BELASTINGHEFFING OVER VERMOGENSINKOMSTEN

Naam student: Mariska van der Ploeg

Studentnummer: 320136

Begeleidster: Drs. Y.M. Tigelaar-Klootwijk

Datum: Rotterdam, 11 juli 2012

INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1 – INLEIDING	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Probleemstelling	5
1.3 Beginselen	5
1.4 Onderzoeksopzet	6
1.5 Theoretische afbakening	6
HOOFDSTUK 2 – HUIDIGE STELSEL: DE FORFAITAIRE VERMOGENS- RENDEMENTSHEFFING	7
2.1 Inleiding	7
2.2 Voorgeschiedenis	8
2.3 De fundamenteen van de vermogensrendementsheffing	9
2.4 De rendementsgrondslag	10
2.4.1 Algemeen	10
2.4.2 Bezittingen	11
2.4.3 Schulden	12
2.4.4 Heffingvrij vermogen	12
2.4.5 Geen negatieve rendementsgrondslag	13
2.5 Conclusie/samenvatting	13
HOOFDSTUK 3 – ALTERNATIEVE STELSLS: VERMOGENSWINST- BELASTING EN VERMOGENSAANWASBELASTING	15
3.1 Inleiding	15
3.2 Vermogenswinst- en vermogensaanwaskarakteristieken in de Nederlandse geschiedenis	15
3.3 Invoeringsoverwegingen van een vermogenswinst- en vermogensaanwasbelasting in de Nederlandse geschiedenis	16
3.4 Vermogensaanwasbelasting	17
3.5 Vermogenswinstbelasting	18
3.6 Enkele specifieke elementen	19
3.6.1 Verliesverrekening	19
3.6.2 Tarief	20
3.6.3 Inflatie	20
3.6.4 Waardering	21

3.7 Conclusie/samenvatting	21
HOOFDSTUK 4 – VOOR- EN NADELEN VAN DE DIVERSE	23
HEFFINGSSYSTEMEN	
4.1 Inleiding	23
4.2 Beoordelingscriteria	23
4.2.1 Draagkrachtbeginsel	23
4.2.2 Eenvoudsbeginsel	24
4.3 Voor- en nadelen van de heffingssystemen met betrekking tot het draagkrachtbeginsel	25
4.3.1 Forfaitaire vermogensrendementsheffing	25
4.3.2 Vermogensaanwasbelasting	27
4.3.3 Vermogenswinstbelasting	29
4.4 Voor- en nadelen van de heffingssystemen met betrekking tot het eenvoudsbeginsel	30
4.4.1 Forfaitaire vermogensrendementsheffing	30
4.4.2 Vermogensaanwasbelasting	31
4.4.3 Vermogenswinstbelasting	32
4.5 De keuze	32
4.6 Conclusie/samenvatting	33
HOOFDSTUK 5 – CONCLUSIE/SAMENVATTING	35
LITERATUURLIJST	36
Boeken	36
Parlementaire stukken	36
Overige bijdragen	37

HOOFDSTUK 1 – INLEIDING

1.1 Aanleiding

In Nederland staat het draagkrachtbeginsel aan de basis van de heffing van de inkomstenbelasting. Het draagkrachtbeginsel wordt al 10 eeuwen toegepast. De eerste keer was in Gent in het jaar 1070¹. Het draagkrachtbeginsel wordt in Nederland als leidend verdelingsbeginsel gezien.

De inkomstenbelasting wordt sinds de nieuwe Wet IB 2001 geheven volgens een boxensysteem. Dit boxensysteem kent 3 boxen. In mijn scriptie ga ik in op box 3. In deze box wordt inkomen uit sparen en beleggen belast. De heffing geschiedt volgens een forfaitaire heffing over de waarde van vermogensbestanddelen. Het Nederlandse systeem kenmerkt zich door eenvoud. Er wordt vanuit gegaan dat de belastingplichtige op langere termijn gemiddeld 4% rendement behaalt op zijn vermogensbestanddelen, waarbij dit rendement wordt belast tegen een vast tarief van 30%. Dit systeem heeft geen relatie met de hoogte van het werkelijk behaalde rendement. In de parlementaire behandeling² werd beargumenteerd dat een forfaitaire heffing recht doet aan het draagkrachtbeginsel, in ieder geval meer dan onder de oude wetgeving waar misbruik vaak voorkwam met een nog grote inbreuk op het draagkrachtbeginsel. Diverse auteurs, zoals Cnossen, Bovenberg en Jacobs³, hebben daar een andere mening over.

De discussie of in Nederland wel de juiste heffingssystematiek wordt gehanteerd is sindsdien nooit opgehouden.

Naar mijn weten is Nederland het enige land met een forfaitair heffingssysteem. In veel andere landen wordt een vorm van een vermogenswinst- of vermogensaanwasbelasting gehanteerd.

De afweging die gemaakt moet worden is of Nederland het huidige heffingssysteem moet blijven hanteren, of op een andere systematiek moet overgaan.

Deze discussie is de aanleiding voor mijn scriptie. Ik ga in mijn scriptie onderzoeken, aan de hand van twee door mij gekozen beginselen, welk heffingssysteem Nederland het beste zou kunnen hanteren. In mijn onderzoek beperk ik mij tot het heffingssysteem en ga ik niet in op de hoogte van het forfaitair rendement.

¹ Het ging hier om belasting in natura, namelijk het leveren van zwijnen. F.H.M. Grapperhaus, *de pelgrimstocht naar het draagkrachtbeginsel: belastingheffing in West-Europa tussen 800 – 1800*, De Walburg Pers: Kluwer 1993, pag. 63.

² MvT, *Kamerstukken II 1998/1999*, 26 727, nr. 3, pag. 4.

³ Zie S. Cnossen en A.L. Bovenberg, *Vermogensrendementsheffing: Vondst of miskleun?*, WFR 2000/ 6369, pag. 8 en Bas Jacobs, *'rendementsheffing' is een rampheffing*, Volkskrant 28 januari 2000, pag. 11.

1.2 Probleemstelling

Het voorgaande heeft geleid tot de volgende probleemstelling:

“Is het in box 3 gekozen systeem van belastingheffing in overeenstemming met het in Nederland geldende draagkracht- en eenvoudsbeginnsel? Zo nee, zijn er andere systemen van heffing die meer in overeenstemming zijn met genoemde beginselen?”

Om mijn probleemstelling te kunnen beantwoorden, ga ik in op een aantal deelvragen:

1. Volgens welk systeem wordt het inkomen uit vermogen onder de huidige wetgeving in Nederland belast?
2. Wat zijn de alternatieven?
3. Wat zijn de voor- en nadelen van het huidige systeem en van de alternatieven en hoe verhoudt zich dat tot de te behandelen beginselen?

1.3 Beginselen

Om tot een antwoord te komen op mijn probleemstelling, ga ik toetsen aan twee beginselen. Het eerste beginsel waar ik in mijn onderzoek aan toets is het draagkrachtbeginsel en het tweede beginsel is het eenvoudsbeginnsel.

W.J. de Langen⁴ constateerde na empirisch onderzoek dat het draagkrachtbeginsel één van de hoofdbeginselen is waar een goed belastingstelsel aan dient te voldoen. Het draagkrachtbeginsel draagt als gedachtegoed uit dat de sterkste schouders de zwaarste lasten dienen te dragen. Een belastingplichtige wordt belast naar rato van zijn draagkracht. Het is belangrijk dat belastingplichtigen met gelijke draagkracht gelijk belast worden. Het zou volgens dit beginsel onrechtvaardig zijn als belastingplichtigen in gelijke omstandigheden verschillend belast zouden worden.

Naast het draagkrachtbeginsel ga ik in op het eenvoudsbeginnsel. Ik heb voor het eenvoudsbeginnsel gekozen, omdat aan de huidige heffingswijze in box 3 het eenvoudsbeginnsel ten grondslag lijkt te liggen. Een eenvoudig systeem houdt de administratieve lasten voor burger en bedrijf laag, alsmede de uitvoeringskosten aan overheidszijde en voorkomt fraude in het algemeen.

Het draagkrachtbeginsel en het eenvoudsbeginnsel zijn met elkaar in strijd als het gaat om uitvoering van belastingheffing. Waar belastingheffing volgens het draagkrachtbeginsel kan resulteren in een complex heffingssysteem, resulteert belastingheffing volgens het eenvoudsbeginnsel in een eenvoudig uitvoerbaar heffingssysteem.

⁴ W.J. de Langen, *De grondbeginselen van het Nederlandse belastingrecht*, deel 1, Alphen a/d Rijn: Samson 1954, pag. 38-40 en 43.

1.4 Onderzoeksopzet

Nu ik mijn probleemstelling en deelvragen heb benoemd, licht ik mijn onderzoeksopzet toe. In het tweede hoofdstuk van mijn scriptie ga ik een antwoord geven op mijn eerste deelvraag. In dit hoofdstuk geef ik uitleg over het huidige heffingssysteem dat in Nederland wordt gehanteerd. Ik ga in op de voorgeschiedenis en met welke reden de huidige vermogensrendementsheffing tot stand kwam. Ook komt aan de orde de wijze waarop inkomsten uit vermogen in de heffing worden betrokken en welke vermogensbestanddelen tot de rendementsgrondslag behoren.

In het derde hoofdstuk besteed ik aandacht aan mijn tweede deelvraag. In dit hoofdstuk staan de mogelijke alternatieven centraal in plaats van de vermogensrendementsheffing. Daarnaast bespreek ik karakteristieken en invoeringsoverwegingen van de vermogenswinst- en vermogensaanwasbelasting in de Nederlandse geschiedenis en licht ik enkele specifieke elementen nader toe.

Hierna vervolg ik met het vierde hoofdstuk waarin ik antwoord geef op mijn derde deelvraag. Ik besteed in dit hoofdstuk aandacht aan de voor- en nadelen van de besproken heffingssystemen. Ook ga ik de heffingssystemen toetsen aan de door mij gekozen beginselen en geef ik ten slotte in het vierde hoofdstuk mijn oordeel over welk systeem naar mijn mening in Nederland gehanteerd zou moeten worden.

Het onderzoek sluit ik met een samenvatting en conclusie af in hoofdstuk 5.

1.5 Theoretische afbakening

Om mijn scriptie overzichtelijk te houden maak ik twee afbakeningen.

De eerste afbakening is Nederland. Ik ga mijn scriptie beperken tot de situatie in Nederland.

De tweede afbakening is dat ik me beperk tot het heffingssysteem en dat ik geen uitspraken ga doen over de hoogte van het forfaitair rendement.

De derde afbakening is box 3. Het onderzoek richt zich alleen op box 3 met betrekking tot aanbeveling van een bepaald heffingssysteem.

HOOFDSTUK 2 – HUIDIGE STELSEL: DE FORFAITAIRE VERMOGENS-RENDEMENTSHEFFING

2.1 Inleiding

De huidige Wet IB 2001 kent drie categorieën belastbare inkomens. Deze zijn per categorie in een aparte box onder gebracht. Door deze drie afzonderlijke inkomensboxen is er sprake van een analytische belasting, omdat diverse inkomsten volgens afzonderlijke belastingen, elk met een eigen tariefstructuur, worden belast.⁵

De verdeling is:

- Box 1 – Belastbaar inkomen uit werk en woning (progressief tarief)
- Box 2 – Belastbaar inkomen uit aanmerkelijk belang (vast tarief van 25%)
- Box 3 – Belastbaar inkomen uit sparen en beleggen (vast tarief van 30%)

Het is een ‘gesloten’ boxensysteem. Een negatief inkomen in een box kan niet verrekend worden met een positief inkomen uit een andere box. Hiervoor gelden enkele uitzonderingen, zoals het kunnen verrekenen van een verlies uit box 2 met een positief inkomen uit box 1⁶ en de persoonsgebonden aftrek die in de verschillende boxen in aanmerking kan worden genomen.⁷

Elk inkomenscomponent wordt toegerekend aan een box volgens de rangorderegeling zoals opgenomen in art 2.14 Wet IB 2001. Hier is bepaald dat box 1 voor gaat op box 2 en box 2 weer op zijn beurt voorgaat op box 3. Box 3 wordt daarom ook wel de ‘restbox’ genoemd. Elk inkomenscomponent die niet belast wordt in box 1 of box 2 wordt belast in box 3.

In box 3 wordt het inkomen uit sparen en beleggen belast via een forfaitaire vermogensrendementsheffing. Hiermee int de belastingdienst ieder jaar ongeveer €3,5 miljard inkomstenbelasting⁸. Ongeveer 20% van alle belastingplichtige heeft met deze heffing te maken⁹.

Een discussie over het belasten van inkomsten uit sparen en beleggen speelt zich af op twee duidelijk te onderscheiden niveaus:

- wat is het toe te passen tarief in relatie tot het tarief op inkomsten uit arbeid;
- welke heffingssystematiek moet worden toegepast.¹⁰

Zoals eerder aangegeven in paragraaf 1.5 beperk ik me tot het tweede niveau.

⁵ L.G.M. Stevens, *Elementair Belastingrecht voor economen en bedrijfsjuristen*, Deventer: Kluwer 2009, pag. 85.

⁶ Art 2.11a, Wet IB 2001.

⁷ Art 6.2, lid 1 tot en met lid 3, Wet IB 2001.

⁸ Rapport Studiecommissie Belastingstelsel, *Continuïteit en vernieuwing*, 7 april 2010, pag. 82.

⁹ Rapport Studiecommissie Belastingstelsel, *Continuïteit en vernieuwing*, 7 april 2010, pag. 82.

¹⁰ Rapport Studiecommissie Belastingstelsel, *Continuïteit en vernieuwing*, 7 april 2010, pag. 82.

Het doel van dit hoofdstuk is tot een antwoord te komen op mijn eerste deelvraag. Mijn eerste deelvraag luidt: *Volgens welk systeem wordt het inkomen uit vermogen onder de huidige wetgeving in Nederland belast?*

Voordat ik het huidige heffingssysteem nader toelicht, besteed ik eerst in paragraaf 2.2 aandacht aan het ontstaan van de vermogensrendementsheffing.

Vervolgens ga ik in paragraaf 2.3 in op de fundamenteën van de vermogensrendementsheffing en tot slot behandel ik in paragraaf 2.4 de rendementsgrondslag van box 3. Het hoofdstuk wordt in paragraaf 2.5 afgesloten met een conclusie/samenvatting.

2.2 Voorgeschiedenis

De forfaitaire vermogensrendementsheffing kwam met een duidelijke reden tot stand.

Onder de Wet IB 1964, art. 24, was er een algemene bepaling die vermogensinkomsten belaste:

Inkomsten uit vermogen zijn alle niet als winst uit onderneming, als winst uit aanmerkelijk belang of als inkomsten uit arbeid aan te merken voordelen die worden getrokken uit onroerende en roerende zaken en uit rechten die niet op zaken betrekking hebben.

De wetgever koos voor de term ‘getrokken uit’ om alleen rente, huur en dividend in de heffing te betrekken. Waardemutaties van de bron zelf bleven onbelast.

Daarnaast werd op grond van de Wet op de Vermogensbelasting 1964 jaarlijks, 0,5% in 1965 tot 0,7% in 1998, geheven over de waarde van het vermogen op de peildatum, 1 januari van het belastingjaar.¹¹

Het niet belasten van vermogenswinsten is strijdig met het draagkrachtbeginsel. De draagkracht van de belastingplichtige neemt immers toe. ‘Het scherpe objectieve onderscheid tussen onbelaste bronmutaties en belaste opbrengsten had tot gevolg dat veel belastingplichtigen – of hun adviseurs – constructies opzetten om in beginsel belastbare vermogensinkomsten om te zetten in een onbelaste vermogensgroei.’¹²

Als voorbeeld van het brede assortiment van belastingbesparende beleggingsproducten, werd vermogen niet meer belegd in een spaarrekening, maar in vermogensgroefondsen die geen dividenden uitdeelden, maar die door winstinhouding vermogensgroei mogelijk maakten.¹³

Als oplossing voor deze arbitrageproblematiek hebben de verantwoordelijke bewindslieden vervolgens gekozen voor een systeem dat met een bredere grondslag en in samenhang met de vormgeving van de heffing, de mogelijkheden tot ontwijking minimaliseerden.¹⁴

¹¹ Art 14, lid 1, Wet op de Vermogensbelasting 1964.

¹² L.W. Sillevius en M.L.M. van Kempen, *Cursus Belastingrecht: Inkomstenbelasting*, Deventer: Kluwer 2010, pag. 836.

¹³ L.G.M. Stevens, *Elementair Belastingrecht voor economen en bedrijfsjuristen*, Deventer: Kluwer 2009, pag. 351.

Hierdoor hield in 2001 de vermogensbelasting in Nederland op te bestaan en werd tegelijkertijd een nieuw systeem geïntroduceerd dat ‘paste binnen de gesignaleerde en verwachte trends en ontwikkelingen’¹⁵, namelijk de forfaitaire vermogensrendementsheffing.

2.3 De fundamente van de vermogensrendementsheffing

De forfaitaire vermogensrendementsheffing is met ingang van het kalenderjaar 2001 in box 3 geïntroduceerd. De wetgeving inzake box 3 is terug te vinden in hoofdstuk 5 van de Wet IB 2001, genaamd ‘Heffingsgrondslag bij sparen en beleggen. In art 5.1 Wet IB 2001 is de volgende definitie gegeven van het belastbaar inkomen uit sparen en beleggen:

Belastbaar inkomen uit sparen en beleggen is het voordeel uit sparen en beleggen verminderd met de persoonsgebonden aftrek.

Art 5.2, eerste lid, Wet IB 2001 beschrijft het forfaitair rendement uit sparen en beleggen en luidt als volgt:

Het voordeel uit sparen en beleggen wordt gesteld op 4% (forfaitair rendement) van de grondslag sparen en beleggen. De grondslag sparen en beleggen is de rendementsgrondslag aan het begin van het kalenderjaar (peildatum) voor zover die rendementsgrondslag meer bedraagt dan het heffingsvrije vermogen.

In box 3 wordt een verondersteld rendement in aanmerking genomen over de vermogensbestanddelen van een belastingplichtige. Dit veronderstelde rendement is gesteld op 4%. Op dit rendement wordt een vast tarief van 30% toegepast.

De keuze om het veronderstelde rendement op 4% te stellen, is verdedigd vanuit de gedachte dat eenieder, op termijn, de mogelijkheid heeft om een rendement van deze grootte te behalen. Om deze reden wordt een tegenbewijsregeling ook niet noodzakelijk geacht. Dit levert weer grote uitvoeringstechnische voordelen op.¹⁶ Volgens de Memorie van Toelichting¹⁷ is het voor de belastingplichtige een voordeel dat de verschuldigde inkomstenbelasting over de jaren heen weinig fluctueert en betekent het voor de overheid dat dit een stabiele stroom aan belastinginkomsten oplevert.

In art 5.2, lid 1, Wet IB 2001 is bepaald dat er in een kalenderjaar 1 meetmoment is, te weten 1 januari van het jaar, waarop het vermogen wordt bepaald.

¹⁴ MvT, *Kamerstukken II 1998/1999*, 26 727, nr. 3, pag. 291-298.

¹⁵ MvT, *Kamerstukken II 1998/1999*, 26 727, nr. 3, pag. 34.

¹⁶ W.A.M. Fermont en F.J. Hartman, *Wet Inkomstenbelasting 2001*, Weekblad 1999/6357, pag. 1280.

¹⁷ MvT, *Kamerstukken II 1998/1999*, 26 727, nr.3, pag. 38.

De relatief stabiele en bredere grondslag was de motivering van de wetgever om de forfaitaire vermogensrendementsheffing in te voeren. De mogelijkheden voor belastingarbitrage zijn verminderd en de heffing is zeer eenvoudig en gemakkelijk uitvoerbaar.¹⁸

2.4 De rendementsgrondslag

2.4.1 Algemeen

In art 5.3, eerste lid, Wet IB 2001 wordt de rendementsgrondslag omschreven:

De rendementsgrondslag is de waarde van de bezittingen verminderd met de waarde van de schulden.

Vervolgens is in lid 2 bepaald wat tot de bezittingen wordt gerekend en in lid 3 wat tot de schulden. Door de rangorderegeling vallen de vermogensbestanddelen die al in box 1 of box 2 worden belast buiten de reikwijdte van box 3¹⁹. Een van de meest bekende voorbeelden is de eigen woning²⁰ en de daarbij behorende kapitaalverzekering eigen woning²¹ die onder box 1 vallen. Diverse vermogensbestanddelen zijn geen onderdeel van de rendementsgrondslag. In art 5.7 tot en met art 5.18a Wet IB 2001 zijn de vrijstellingen opgenomen.

De huidige rendementsgrondslag leunt sterk op de Wet VB 1964. De huidige vermogensrendementsheffing van 1,2% wordt vaak gezien als een verkapte vermogensbelasting zoals die toen gold. Zo is te lezen in een Tweede Kamerstuk uit 1998/1999:

‘Daarmee ligt tevens vast dat de doctrine en jurisprudentie van de begrippen ‘bezittingen’ en ‘schulden’ die ontwikkeld zijn voor de vermogensbelasting, waarde houdt voor de rendementsgrondslag van het inkomen uit sparen en beleggen.’²²

Toch wilde de wetgever niet dat deze vergelijking gemaakt werd en presenteerde het onderscheid als een karaktersverschil:

‘De vermogensbelasting heeft (...) een generiek karakter met een brede reikwijdte. Deze heffing strekt zich in beginsel uit tot alle vermogensbestanddelen van een belastingplichtige. De

¹⁸ MvT, *Kamerstukken II* 1997/1998, nr. 3, pag. 67 en 291.

¹⁹ Art 2.14, lid 2, Wet IB 2001.

²⁰ Art 3.110 – art 3.115 Wet IB 2001.

²¹ Art 3.116, art 3.118 en art 3.119 Wet IB 2001.

²² Nader Rapport, *Kamerstukken II* 1998/1999, 26 727, nr. A, pag. 85.

vermogensrendementsheffing daarentegen heeft een meer specifiek karakter met een minder brede reikwijdte.²³

Diverse auteurs²⁴ vinden deze argumenten niet overtuigend. Beide heffingen worden gerechtvaardigd vanuit de gedachte dat het bezit van vermogen een maatschappelijke voorsprong oplevert. De forfaitaire vermogensrendementsheffing richt zich, technisch gezien, uitsluitend op de waarde van het vermogen. Ook de berekeningswijze van het bezit is hetzelfde. Zo stelt Van Eijk: ‘Bij beide is de waarde in het economische verkeer bepalend en de jurisprudentie is met betrekking tot de heffingsgrondslag voor de vroegere vermogensbelasting het uitgangspunt voor de forfaitaire vermogensrendementsheffing.’²⁵

De conclusie van de auteurs²⁶ is dat de vermogensbelasting werd afgeschaft, omdat de huidige rendementsheffing de heffing van vermogensbelasting in wezen overlapt.

Verschillen tussen beide heffingen zijn ook te constateren, zoals bijvoorbeeld de tariefstructuur. Vroeger gold een sterk progressief tarief in de inkomstenbelasting waartegen de vermogensinkomsten werden belast en een proportioneel tarief in de vermogensbelasting over de waarde van het vermogen. De forfaitaire vermogensrendementsheffing heeft, evenals de voormalige vermogensbelasting, een proportioneel tarief. Ook is in beide gevallen gekozen voor een Benthamse progressie (een vaste belastingvrije schijf).²⁷

2.4.2 Bezittingen

In paragraaf 2.4.1 is te lezen dat de rendementsgrondslag de waarde is van de bezittingen verminderd met de waarde van de schulden. De bezittingen die in aanmerking worden genomen zijn omschreven in art 5.3, tweede lid, Wet IB 2001. Deze opsomming is limitatief. Volgens genoemd tweede lid worden bezittingen in aanmerking genomen tegen de waarde in het economische verkeer.

Daarnaast worden volgens genoemd tweede lid de begrippen ‘zaken’ en ‘vermogensrechten’ onderscheiden. Dit onderscheid is grotendeels gebaseerd op het Burgerlijk Wetboek. De Wet IB 2001 gaat uit van een begrip dat ruimer is dan het civielrechtelijke begrip.²⁸ Zaken zijn tastbare objecten en vermogensrechten zijn niet- tastbare vermogens- en genotsrechten. Beide maken deel uit van de grondslag van de forfaitaire vermogensrendementsheffing. ‘Daarbij wordt in de systematiek van de IB

²³ NV, *Kamerstukken II* 1999/2000, 26 727, nr. 7, pag. 238.

²⁴ O.a. F.R. Herreveld, *Vermogensrendementsheffing*, Weekblad 1999/6362, pag. 153. en L.W. Sillevius en M.L.M. van Kempen, *Cursus Belastingrecht: Inkomstenbelasting*, Deventer: Kluwer 2010, pag. 3 en 843.

²⁵ S.R.A. van Eijk, *Het vermogen te dragen*, Deventer: Kluwer 2005, pag. 145.

²⁶ F.R. Herreveld, *Vermogensrendementsheffing*, Weekblad 1999/6362, pag. 153, L.W. Sillevius en M.L.M. van Kempen, *Cursus Belastingrecht: Inkomstenbelasting*, Deventer: Kluwer 2010, pag. 3 en pag. 843. en S.R.A. van Eijk, *Het vermogen te dragen*, Deventer: Kluwer 2005, pag. 145.

²⁷ L.W. Sillevius en M.L.M. van Kempen, *Cursus Belastingrecht: Inkomstenbelasting*, Deventer: Kluwer 2010, pag. 837.

²⁸ L.G.M. Stevens, *Elementair Belastingrecht voor economen en bedrijfsjuristen*, Deventer: Kluwer 2009, pag. 354. en S.M.H. Dusarduijn, *Vermogensrendementsheffing*, Deventer: Kluwer 2010, pag. 109.

2001 vanuit gegaan dat als een belastingplichtige de eigendom (een gerechtigheid waarbij geen zakelijk of persoonlijk recht voor anderen op die zaak is gevestigd) van een zaak heeft, hij als eigenaar van de zaak zelf de voordelen ontvangt.²⁹

2.4.3 Schulden

Ter bepaling van de grondslag worden de bezittingen verminderd met de schulden. Ook bij schulden moet sprake zijn van een objectief meetbare waarde in het economisch verkeer. Schulden die betrekking hebben op een vrijgestelde bezitting kunnen ook in mindering worden gebracht op de belastbare grondslag van box 3.

In art 2.14, lid 2, Wet IB 2001 staat beschreven dat:

Voorzover vermogensbestanddelen inkomen, als dan niet vrijgesteld, uit werk en woning of uit aanmerkelijk belang genereren, worden zij niet in aanmerking genomen voor de bepaling van belastbare inkomen uit sparen en beleggen.

Deze bepaling geldt zowel voor de bezittingen uit paragraaf 2.4.1 als de schulden. Als een bezitting op grond van de rangorderegeling in de heffing van box 1 of box 2 wordt betrokken, dan behoort de bijbehorende schuld ook tot box 1 of box 2 en mag deze niet in aanmerking worden genomen in box 3. De wetgever³⁰ heeft bepaald dat schulden ter zake waarvan in box 1 of box 2 de renteaftrek is uitgesloten in aanmerking moeten worden genomen in box 3. Deze bepaling is terug te vinden in art 2.14, lid 3, onderdeel a, Wet IB 2001. Dit geldt ook voor persoonlijke schulden die niet aan een concreet vermogensbestanddeel kunnen worden gekoppeld.

Voor belastingschulden geldt dat deze niet in mindering mogen worden gebracht op de rendementsgrondslag.³¹ In afwijking hierop mogen schulden die voortvloeien uit de erfbelasting wel in aanmerking worden genomen.³² Dit maakt het voordelig om vóór het einde van het jaar de nog openstaande belastingschuld te betalen. Ook het recht op een belastingteruggaaf behoort niet tot de grondslag.

2.4.4 Heffingvrij vermogen

Zoals ik al in paragraaf 2.1 aangaf, wordt de belastingopbrengst uit box 3 opgebracht door maar ongeveer 20% van alle belastingplichtigen. Dit komt vooral door het heffingvrije vermogen³³. In 2012 geldt dat een belastingplichtige recht heeft op een heffingvrij vermogen van €21.139 bij de berekening

²⁹ L.G.M. Stevens, *Elementair Belastingrecht voor economen en bedrijfsjuristen*, Deventer: Kluwer 2009, pag. 354.

³⁰ MvT, *Kamerstukken II* 1998/1999, 26 727, nr. 3, pag. 84.

³¹ Art 5.3, lid 3, onderdeel b, Wet IB 2001.

³² Art 5.3, lid 3, onderdeel c, Wet IB 2001.

³³ Art 5.5 Wet IB 2001.

van het voordeel uit sparen en beleggen. Tot 2010 konden partners zowel het heffingvrije vermogen als de verhogingen daarvan aan elkaar overdragen. Sinds 1 januari 2010 wordt op de gezamenlijke rendementsgrondslag het totale heffingvrije vermogen van beide partners in mindering gebracht.³⁴ Voorheen gold ook een kindertoeslag, maar deze is per 1 januari 2012 komen te vervallen. Wel geldt nog een ouderentoeslag dat het heffingsvrije vermogen verhoogt.³⁵

De wetgever vindt dat het heffingvrije vermogen recht doet aan het draagkrachtbeginsel.³⁶ Belastingplichtigen met een positief vermogen worden namelijk niet reeds vanaf de eerste euro in de heffing van het forfaitaire rendement betrokken. Op deze wijze komt de tegemoetkoming aan alle belastingplichtigen toe, maar heeft het relatief het meeste effect voor beleggers en spaarders met kleine vermogens.

2.4.5 Geen negatieve rendementsgrondslag

Het forfaitaire rendement kan niet negatief zijn. Ieder jaar bedraagt het in aanmerking te nemen voordeel uit sparen en beleggen ten minste nihil. Ook is verrekening met een positief vermogen van een eerder of later jaar niet mogelijk. Dit kan de belastingplichtige ook opmaken uit het feit dat een afdeling verliesverrekening ontbreekt in hoofdstuk 5 van de Wet IB 2001.

De wetgever gaf hiervoor als motivatie:

‘Dit hangt samen met het karakter van het forfaitaire rendement. De belastingplichtige wordt geacht met zijn heffingsgrondslag altijd een bepaald netto-rendement te behalen. Als in een bepaald jaar de gemiddelde rendementsgrondslag negatief is, of lager dan het heffingsvrije vermogen, is geen sprake van rendement in economische zin en bedraagt het forfaitaire rendement dus nihil.’³⁷

Het causale verband in de slotzin ontbreekt echter aangezien een negatieve grondslag ook een negatief economisch rendement weerspiegelt.³⁸ Dit verlies wordt nu fiscaal niet erkend.

2.5 Conclusie/samenvatting

In hoofdstuk 2 heb ik toegewerkt naar het antwoord op mijn eerste deelvraag. Deze deelvraag luidt:

Volgens welk systeem wordt het inkomen uit vermogen onder de huidige wetgeving in Nederland belast?

³⁴ S.M.H. Dusarduijn, *Vermogensrendementsheffing*, Deventer: Kluwer 2010, pag. 121.

³⁵ Art 5.6 Wet IB 2001.

³⁶ MvT, *Kamerstukken II* 1998/1999, 26 727, nr. 3, pag. 237-238.

³⁷ NV, *Kamerstukken II* 1999/2000, 26 727, nr. 17, pag. 259-260.

³⁸ S.M.H. Dusarduijn ontkrachtte deze aannname van de Tweede Kamer in haar boek *‘Vermogensrendementsheffing’*, Deventer: Kluwer 2010, pag. 66.

Sinds de introductie van de Wet IB 2001 heeft Nederland een boxensysteem met in box 3 een forfaitaire rendementsheffing om het inkomen uit vermogen te belasten. Deze forfaitaire rendementsheffing gaat niet uit van het werkelijk behaalde rendement, maar van een verondersteld rendement over de waarde van de vermogensbestanddelen van een belastingplichtige. Het verwachte te behalen rendement op de waarde van een vermogensbestanddeel is gesteld op 4%, omdat door het vaststellen van de hoogte op 4% rekening wordt gehouden met de mogelijkheid voor een ieder, op termijn, een rendement van deze grootte te behalen. Vervolgens wordt een vast tarief van 30% op toegepast. De rendementsgrondslag van box 3 is de waarde van de bezittingen verminderd met de waarde van de schulden gemeten op 1 januari. Diverse vermogensbestanddelen zijn in box 3 vrijgesteld en behoren hierdoor niet tot de rendementsgrondslag. In Nederland wordt 20% van alle belastingplichtige met deze heffing geconfronteerd. Dit komt door het heffingvrije vermogen van €21.139 (2012). De forfaitaire rendementsheffing kent geen negatieve rendementsgrondslag.

In het volgende hoofdstuk ga ik in op mogelijke alternatieven om inkomsten uit vermogen te belasten.

HOOFDSTUK 3 – ALTERNATIEVE STELSLS: VERMOGENSWINSTBELASTING EN VERMOGENSAANWASBELASTING

3.1 Inleiding

‘Bij de Belastingherziening 2001³⁹ werd een inkomensbegrip overwogen dat gebaseerd is op de vermogensvergelijkingstheorie. De vermogensvergelijkingstheorie kent twee varianten: de vermogensaanwasbelasting en de vermogenswinstbelasting.’⁴⁰ De vermogensaanwasbelasting rekent ieder jaar alle vermogensmutaties tot het inkomen, ongeacht of deze vermogensaanwas ook is gerealiseerd. De vermogenswinstbelasting rekent de vermogensmutaties tot het inkomen als de vermogensaanwas ook daadwerkelijk gerealiseerd is.

Het doel van dit hoofdstuk is deelvraag twee te beantwoorden. Mijn tweede deelvraag luidt: *Wat zijn de alternatieven?*

In paragraaf 3.2 besteed ik aandacht aan een aantal heffingen die Nederland in het verleden gekend heeft die karakteristieken hadden van een vermogenswinst- of vermogensaanwasbelasting. In paragraaf 3.3 bespreek ik de overwegingen die Nederland in het verleden had om een vermogenswinst- of vermogensaanwasbelasting in te voeren.

In paragraaf 3.4 behandel ik de vermogensaanwasbelasting en in paragraaf 3.5 de vermogenswinstbelasting. Ten slotte licht ik in paragraaf 3.6 enkele specifieke elementen toe van deze twee alternatieven. Het hoofdstuk wordt in paragraaf 3.7 afgesloten met een conclusie/samenvatting.

3.2 Vermogenswinst- en vermogensaanwaskarakteristieken in de Nederlandse geschiedenis

In het verleden heeft Nederland een aantal heffingen gekend met het karakter van een vermogenswinst- en/of vermogensaanwasbelasting. Tijdens en na de Eerste Wereldoorlog werd een oorlogswinstbelasting geheven. Het doel was de ‘meerwinsten’ die tijdens de Eerste Wereldoorlog ontstonden te belasten.⁴¹

Als gemiddeld meer winst werd gemaakt tijdens de Eerste Wereldoorlog dan gedurende voorafgaande jaren werd dit als meerwinst aangemerkt. ‘Dit is misschien niet een echte vermogenswinstbelasting, maar het liet zien dat het onderscheid tussen winst en inkomen enerzijds en vermogenswinst anderzijds zeer klein kan zijn.’⁴² Waardestijgingen van de gehele onderneming ten gevolge van toegevoegde winsten werden namelijk belast. Als duidelijk onderscheid met een zuivere vermogenswinstbelasting is dat voor deze ‘meerwinst’ activiteiten moesten worden verricht, terwijl een vermogenswinstbelasting kenmerkt dat er geen (extra) activiteit voor nodig is. De reden dat deze

³⁹ MvT, *Kamerstukken II* 1998/1999, 26 727, nr. 3, pag. 292-297.

⁴⁰ L.G.M. Stevens, *Elementair belastingrecht voor economen en bedrijfsjuristen*, Deventer: Kluwer 2009 pag. 103.

⁴¹ S.R.A. van Eijk, *Het vermogen te dragen*, Deventer: Kluwer 2005, pag. 77.

⁴² S.R.A. van Eijk, *Het vermogen te dragen*, Deventer: Kluwer 2005, pag. 78.

oorlogswinstbelasting zich toch kenmerkt als vermogenswinstbelasting is het feit dat de toegevoegde winsten immers niet voortkwamen uit extra activiteiten, maar een toevallig voordeel waren van de oorlog zelf.⁴³ In 1930⁴⁴ werd de oorlogswinstbelasting weer afgeschaft.

Pas tijdens en vlak na de Tweede Wereldoorlog werden opnieuw heffingen ingevoerd. Het ging hier om de Vermogensaanwasbelasting⁴⁵ en het Besluit op de Waardevermeerderingsbelasting.⁴⁶

Het Besluit op de Waardevermeerderingsbelasting hield maar korte tijd stand, van 1940 tot medio 1942, en had betrekking op gerealiseerde waardevermeerderingen van onroerende zaken.

De vermogensaanwasbelasting werd in de periode 1 mei 1940 tot 31 december 1945 geheven over de vermogensaanwas die tijdens de oorlog was ontstaan. Het was dus niet van belang of de toename van het vermogen ook daadwerkelijk was gerealiseerd. ‘De vermogensaanwas die werd getroffen bestond uit waardemutaties van bezittingen en schulden, alsmede vermogensmutaties ten gevolge van het verwerven van inkomen, dan wel de achteruitgang van vermogen door vertering. Zowel natuurlijke als rechtspersonen waren onderworpen aan de vermogensaanwasbelasting.’⁴⁷

Naast de Vermogensaanwasbelasting en het Besluit op de Waardevermeerdering bestond er vanaf 1941 ook nog een speculatiewinstheffing.⁴⁸ ‘Deze heffing had betrekking op voordelen behaald bij de vervreemding van effecten, koopwaren en vreemd geld, behaald binnen één jaar na aankoop, alsmede bij vervreemding van onroerende zaken binnen twee jaren na verwerving.’⁴⁹

Er was geen tegenbewijsregeling en de speculatiewinst werd belast naar het reguliere tarief. Verliezen mochten alleen in eenzelfde jaar verrekend worden met geboekte winsten.⁵⁰ In 1953 werd de speculatiewinstheffing weer afgeschaft.

3.3 Invoeringsoverwegingen van een vermogenswinst- en vermogensaanwasbelasting in de Nederlandse geschiedenis

Bij de totstandkoming van de Wet IB 1964 werd gesproken over een mogelijke invoering van een vermogenswinstbelasting.⁵¹ De wetgever voerde aan dat er niet voldoende rechtsgrond was voor de

⁴³ S.R.A. van Eijk, *Het vermogen te dragen*, Deventer: Kluwer 2005, pag. 77-78 en P. Kavelaars, *Vermogenswinstheffing: verlies of (aan-)winst?*, Deventer: Kluwer 1997, pag. 33-34.

⁴⁴ Wet van 24 januari 1930, Stb. nr. 21.

⁴⁵ Wet van 19 september 1946. Deze belasting beoogde – tezamen met de in de tijd totstandgekomen heffing ineens – overtollige koopkracht te vernietigen en de vlottende staatsschuld af te lossen.

⁴⁶ Besluit op de waardevermeerderingsbelasting van 27 november 1940.

⁴⁷ P. Kavelaars, *Vermogenswinstheffing: verlies of (aan-)winst?*, Deventer: Kluwer 1997, pag. 34-35.

⁴⁸ Art 35 Besluit IB 1941.

⁴⁹ P. Kavelaars, *Vermogenswinstheffing: verlies of (aan-)winst?*, Deventer: Kluwer 1997, pag. 35.

⁵⁰ S.R.A. van Eijk, *Het vermogen te dragen*, Deventer: Kluwer 2005, pag. 79.

⁵¹ MvA, *Kamerstukken I 1962/1963*, 5380, nr. 19, pag. 7-12.

invoering van een vermogenswinstbelasting. De invoering van deze heffing bracht ook veel bezwaren van praktische aard.⁵²

De discussie laaide in 1981 nog een keer op bij de aanpassingen van de Wet op de vermogensbelasting 1964 omtrent een invoering van een vermogenswinstbelasting.⁵³ De regering vond de invoering van de vermogenswinstbelasting niet wenselijk en de vermogensaanwasbelasting werd in het geheel niet als alternatief genoemd. ‘De vermoedelijk geringe opbrengst, de uitvoeringsmogelijkheden en de beperkte reikwijdte van een enigszins effectieve vermogenswinstbelasting, leidden tot de conclusie dat invoering van een dergelijke heffing niet wenselijk was.’⁵⁴

Bij de invoering van de Wet IB 2001 werd ook een vermogenswinstbelasting overwogen.⁵⁵ De argumenten van de wetgever, waarom de vermogenswinstbelasting niet de voorkeur kreeg, waren:

‘Ook in het verleden is invoering van een afzonderlijke vermogenswinstbelasting reeds diverse malen aan de orde geweest. Tot op heden is een dergelijke heffing voornamelijk afgewezen vanwege bezwaren op het vlak van invoering en uitvoering. Ook de gebrekkige rechtsgrond van een vermogenswinstbelasting is daarbij genoemd. Tezamen met het feit dat een vermogenswinstbelasting een relatief geringe en instabiele opbrengst heeft en het gegeven dat al deze kritische kanttekeningen door ervaringen uit het buitenland worden bevestigd, leidt dit ons tot de conclusie dat invoering van een vermogenswinstbelasting onvoldoende perspectief biedt om in de sfeer van de inkomsten uit vermogen vooruitgang te kunnen boeken.’⁵⁶

De invoering van een vermogensaanwasbelasting vond de wetgever al helemaal niet gepast. Hij stelde dat een op het oog lijkende eenvoudige invoering in de praktijk zeer moeilijk uitvoerbaar zal zijn. Voor de bepaling van de vermogensaanwas is namelijk een gedetailleerde correctie nodig voor onttrekkingen aan en stortingen in het vermogen die in de loop van het jaar plaatsvinden.⁵⁷

3.4 Vermogensaanwasbelasting

De vermogensvergelijkingstheorie onderscheidt, zoals ik in paragraaf 3.1 aangaf, twee varianten. Eén van deze twee varianten is de vermogensaanwasbelasting. De heffingsgrondslag van een

⁵² P. Kavelaars, *Vermogenswinstheffing: verlies of (aan-)winst?*, Deventer: Kluwer 1997, pag. 35.

⁵³ *Kamerstukken II* 15905, 1979-1980, nr. 3, MvT, pag. 30-39, nr. 6, MvA, pag. 50-58 en nr. 9, Nota n.a.v. het eindverslag, pag. 27.

⁵⁴ P. Kavelaars, *Vermogenswinstheffing: verlies of (aan-)winst?*, Deventer: Kluwer 1997, pag. 36 en *Kamerstukken II* 15905, 1979-1980, nr. 3, MvT, pag. 30-39, nr. 6, MvA, pag. 50-58 en nr. 9, Nota n.a.v. het eindverslag, pag. 27.

⁵⁵ Nota, *Kamerstukken II* 1997/1998, 25 810, nr. 2, pag 62-79. en MvT, *Kamerstukken II* 1998/1999, 26 727, nr. 3, pag. 291-298.

⁵⁶ MvT, *Kamerstukken II* 1998/1999, 26 727, nr. 3, pag. 296-297.

⁵⁷ MvT, *Kamerstukken II* 1998/1999, 26 727, nr. 3, pag. 293.

vermogensaanswasbelasting bestaat uit de aanswas van het vermogen. Het meest kenmerkende van een vermogensaanswasbelasting is dat ieder jaar de vermogensmutaties meteen tot het inkomen worden gerekend, ongeacht of de vermogensaanswas ook is gerealiseerd in dat jaar.

Om de aanswas van het vermogen over een jaar te berekenen, moet de waarde van een vermogensbestanddeel aan het begin van het kalenderjaar en aan het einde van het kalenderjaar worden genomen en het verschil hiertussen worden berekend.

Omdat bij een vermogensaanswasbelasting het niet uitmaakt of de vermogensaanswas gerealiseerd is, kan dit leiden tot een liquiditeitsprobleem. De waardeverhoging van een eigen woning bijvoorbeeld wordt pas gerealiseerd bij de vervreemding van de eigen woning. Meade⁵⁸ geeft aan dat bij niet-courante aandelen het liquiditeitsprobleem groot zou zijn, omdat deze aandelen niet eenvoudig verhandelbaar zijn. Daarnaast zijn er vermogensbestanddelen waarvoor geen markt bestaat en waarvan de waarde niet of nauwelijks objectief is vast te stellen. Ook bestaan er vermogensbestanddelen die op wettelijke of contractuele bepalingen niet overdraagbaar zijn.⁵⁹ Een oplossing voor het liquiditeitsprobleem zou kunnen zijn om moeilijk verhandelbare vermogensbestanddelen, zoals de eigen woning en niet-courante aandelen, pas te belasten als de vermogensaanswas ook daadwerkelijk gerealiseerd is. Deze vermogensbestanddelen zouden dan worden belast volgens een vermogenswinstbelasting.

3.5 Vermogenswinstbelasting

De andere variant van de vermogensvergelijkingstheorie is de vermogenswinstbelasting. De vermogenswinstbelasting rekent de vermogensmutaties pas tot het inkomen zodra deze gerealiseerd zijn. De vermogenswinst- en vermogensaanswasbelasting hebben op de lange termijn dezelfde heffingsgrondslag. Immers elk vermogensresultaat wordt een keer gerealiseerd.

Veel West-Europese landen⁶⁰ en de Verenigde Staten gebruiken een vorm van vermogenswinstbelasting. Uit een OECD-studie⁶¹ (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) blijkt dat er in geen van deze landen een zuivere vermogenswinst- of vermogensaanswasbelasting bestaat. 'Vaak zijn om redenen van uitvoerbaarheid voor burgers en belastingdiensten, bepaalde categorieën vermogensbestanddelen uitgesloten van heffing.'⁶²

⁵⁸ J.E. Meade, *The structure and reform of direct taxation*, report of a committee chaired by professor J.E. Meade, The Institute for Fiscal Studies, George Allen & Unwin: Londen 1978, pag. 129.

⁵⁹ R.P. van den Dool, *Belastingheffing over kapitaalinkomen bij natuurlijke personen*, Deventer: Kluwer 2009, pag. 158.

⁶⁰ Denemarken, Finland, Noorwegen, Zweden, Ierland, Groot-Brittannië, Frankrijk, Luxemburg, Portugal en Spanje gebruiken allemaal een vorm van vermogenswinstbelasting. B. Jacobs, 'rendementsheffing' is een rampheffing, *Volkskrant* 28 januari 2000, pag. 11.

⁶¹ http://www.oecd.org/document/49/0,3746,en_2649_34533_37813681_1_1_1_1,00.html, OECD Tax Policy Studies: *Taxation of Capital Gains of Individuals: Policy Considerations and Approaches*, beschrijft situatie per 1 juli 2004, nr. 14, 2006, pag. 22-23.

⁶² Rapport Studiecommissie Belastingstelsel, *Continuïteit en vernieuwing*, 7 april 2010, pag. 82.

Het lock-in effect is een nadelig effect van een vermogenswinstbelasting waar de neiging zal bestaan om verliezen direct te nemen terwijl de realisatie van winsten zoveel mogelijk wordt uitgesteld. Het bezwaar van een vermogenswinstbelasting is dus dat een belastingplichtige zelf het tijdstip van heffing kan bepalen.

Niet alle wetenschappers zijn het eens over het bestaan van het lock-in effect. Jacobs⁶³ is namelijk van mening dat ‘het nemen van winsten en verliezen overwegend wordt bepaald door economische motieven, en niet door fiscale motieven.’

De belastingplichtige kan met het uitstellen van heffing een voordeel behalen, dit resulteert namelijk in een lager effectief tarief. De uitgestelde belasting kan tegen het geldende rendement worden herbelegd en dit rendement dat door uitstel wordt genoten op de vermogenswinst is dus in feite onbelast. Stel het vaste tarief is 30% en de rentevoet is 4%. Het effectieve tarief over 5 jaar na uitstel van belasting is dan $\left[\frac{0,30}{(1+0,04)^5}\right] = 24,7\%$.⁶⁴

Realisatie van vermogenswinsten na overlijden zou de negatieve gevolgen van uitstel van heffing kunnen verminderen. Om de negatieve gevolgen nog verder terug te dringen zou rente in rekening kunnen worden gebracht over de uitgestelde belasting.⁶⁵

3.6 Enkele specifieke elementen

3.6.1 Verliesverrekening

Bij zowel de invoering van een vermogenswinst- of vermogensaanwasbelasting moeten vermogensverliezen onbeperkt compensabel zijn zodat het in overeenstemming is met het draagkrachtbeginsel. De vermogensverliezen zouden op dezelfde wijze in de heffing moeten worden betrokken als de vermogenswinsten.

De verliescompensatie moet zowel voorwaarts als achterwaarts mogelijk zijn. Voor achterwaartse verliesverrekening is op basis van uitvoeringstechnische argumenten een beperkte verrekening aan te raden. Een mogelijkheid voor achterwaartse verliesverrekening zou zijn om een verlies te verrekenen met de inkomens uit box 3 van de drie voorafgaande jaren, zoals vergelijkbaar is met het huidige systeem van verliesverrekening in box 1 in de Wet IB 2001. Voorwaartse verliesverrekening kan naar mijn mening wel onbeperkt.

⁶³ B. Jacobs, ‘rendementsheffing’ is een rampheffing, Volkskrant 28 januari 2000, pag. 11.

⁶⁴ R.P. van den Dool, *Belastingheffing over kapitaalinkomen bij natuurlijke personen*, Deventer: Kluwer 2009, pag. 116.

⁶⁵ S. Cnossen, *Vermogensrendementsheffing: vondst of miskleun?*, Onderzoekcentrum Financieel Economisch Beleid, Erasmus University Rotterdam 1999, pag. 33.

3.6.2 Tarief

Het huidige tarief in box 3 is lager dan het tarief op arbeids- of winstinkomen in verband ‘met het oog op de beweeglijkheid van vermogen in een toenemend internationale samenleving’.⁶⁶ De tariefstelling is gebaseerd op de vrees voor een kapitaalvlucht.

Van de mogelijke tarieven voor een vermogenswinst- of vermogensaanwasbelasting zou een progressief tarief vanuit de draagkrachtgedachte de voorkeur hebben. ‘Een proportioneel tarief heeft als voordeel dat de belastingdruk niet meer afhankelijk is van de omvang van het inkomen en niet meer verschilt tussen individuen.’⁶⁷ ‘De spaarbeslissing en de investeringsbeslissingen worden door een progressieve tariefstructuur en een veelheid aan vrijstellingen en faciliteiten beïnvloed.’⁶⁸ Tevens is het voordeel van een proportioneel tarief dat verschuivingen in de tijd in de belastinggrondslag geen progressievoordeel kunnen oproepen, uitgaande van een gelijk tarief.⁶⁹

Volgens Van den Dool⁷⁰ zijn in de literatuur geen doorslaggevende argumenten te vinden voor de invoering van een progressief dan wel een proportioneel tarief. Zowel een progressief tarief als een proportioneel tarief zijn om die reden mogelijk.

3.6.3 Inflatie

Opgetreden inflatie tijdens de bezitsperiode van vermogen moet worden gecorrigeerd voor een evenwichtig systeem van heffen over vermogenswinsten. Op die manier worden slechts de reële vermogenswinsten belast. Voor schulden geldt hetzelfde.⁷¹

Een inflatiecorrectie is bij zowel een vermogenswinstbelasting als vermogensaanwasbelasting nodig. Bij een vermogensaanwasbelasting moet binnen een kalenderjaar worden gekeken naar de verandering in het algemene prijspeil en bij een vermogenswinstbelasting dient te worden gekeken naar meerdere jaren tot het moment van realisatie van de vermogensaanwas.

Kavelaars⁷² noemt ook mogelijke op te treden situaties waar rekening mee dient te worden gehouden:

1. Wat als de verwachte inflatie hoger is dan de vermogenswinst? Dit kan leiden tot een negatief bedrag waarmee bij de heffing rekening moet worden gehouden.
2. Wat ingeval van een vermogensverlies? Hoe moet de inflatiecorrectie dan worden toegepast?
3. Ten slotte kan er sprake zijn van een deflatie.

⁶⁶ MvT, *Kamerstukken II* 1998/1999, 26 727, nr. 3, 291-298.

⁶⁷ R.P. van den Dool, *Belastingheffing over kapitaalinkomen bij natuurlijke personen*, Deventer: Kluwer 2009, pag. 50.

⁶⁸ C.L.J. Caminada, K.P. Goudswaard en H. Vording, *Vergezichten op een vlakke belasting*, in C.A. de Kam en A.P. Ros, *De Vlaktaks*, Wim Drees Stichting: Den Haag 2006, pag. 61-62.

⁶⁹ A.L. Bovenberg, *De vlaktaks: doelmatig of rechtvaardig*, Economisch Statistische Berichten, nr. 42841 december 2000, pag. 968.

⁷⁰ R.P. van den Dool, *Belastingheffing over kapitaalinkomen bij natuurlijke personen*, Deventer: Kluwer 2009, pag. 51.

⁷¹ S. Cnossen, *Vermogensrendementsheffing: vondst of miskleun?*, Onderzoekcentrum Financieel Economisch Beleid, Erasmus University Rotterdam 1999, pag. 52.

⁷² P. Kavelaars, *Vermogenswinstheffing: verlies of (aan-)winst?*, Deventer: Kluwer 1997, pag. 58.

Als oplossing hiervoor stelt Kavelaars voor om een inflatiecorrectie op vermogenswinsten alleen toe te passen indien en voor zover een bepaald inflatieniveau is overschreden.

3.6.4 Waardering

De waardering van vermogensbestanddelen bij een vermogensaanwasbelasting en welke vermogensaanwas wel of niet meegenomen moet worden in de grondslag brengt complicaties met zich mee.

Ten opzichte van een vermogenswinstbelasting moeten onder een vermogensaanwasbelasting jaarlijks alle vermogensbestanddelen gewaardeerd worden. Dit is wezenlijk niet heel anders dan onder de vermogensrendementsheffing en kan daarom niet worden gezien als een te groot probleem.⁷³ Als voorbeeld welke waarde eenvoudig in aanmerking kan worden genomen, is voor onroerende zaken de WOZ-waarde. Ook voor beursgenoteerde aandelen is er geen waarderingsprobleem, de koers is immers bekend. Toch kan niet voor alle vermogensbestanddelen deze waarderingsproblematiek worden verworpen. Van incurante aandelen is de waarde heel moeilijk van vast te stellen. Dit betreft aandelen waarin weinig of geen handel plaatsvindt. 'De waardering dient doorgaans plaats te vinden naar de waarde in het economisch verkeer, maar het karakteristieke van de incurante aandelen is dat voor deze vermogensbestanddelen geen waarde in het economisch verkeer te constateren valt.'⁷⁴ De waardering van roerende zaken zal ook niet zo eenvoudig zijn, maar als er wordt aangesloten bij de vermogensrendementsheffing dan zijn deze vrijgesteld.

Het voordeel van een vermogenswinstbelasting is dat een vermogensbestanddeel alleen bij de verkrijging en vervreemding hoeft te worden gewaardeerd.

3.7 Conclusie/samenvatting

In hoofdstuk 3 ben ik ingegaan op de mogelijke alternatieven om vermogen te belasten. In het verleden is de invoering van deze alternatieven overwogen, maar heeft de wetgever door gebrek aan rechtsgrond de alternatieven meerdere malen afgewezen.

In mijn tweede deelvraag stel ik de vraag:

Wat zijn de alternatieven?

Er zijn in Nederland twee alternatieven om vermogensmutaties te belasten. Het eerste alternatief is de vermogensaanwasbelasting waar alle vermogensmutaties tot het inkomen worden gerekend. De heffingsgrondslag bestaat uit de aanwas van het vermogen, ongeacht de vraag of deze gerealiseerd is. Dit kan leiden tot een liquiditeitsprobleem. Het tweede alternatief is de vermogenswinstbelasting. Hier

⁷³ S. Cnossen, *Vermogensrendementsheffing: vondst of miskleun?*, Onderzoekcentrum Financieel Economisch Beleid, Erasmus University Rotterdam 1999, pag. 68.

⁷⁴ E. Aardema, *Waardering van incurante aandelen voor de belastingheffing*, FED, Deventer: Kluwer 1998, pag. 12-13.

wordt het heffingsmoment uitgesteld tot het moment waarop de vermogensaanwas wordt gerealiseerd. De vermogenswinstbelasting vraagt om maatregelen tegen het zo genoemde lock-in effect, omdat belastingplichtigen zelf het moment van heffing kunnen bepalen. Uiteindelijk zullen beide heffingssystemen op de lange termijn dezelfde grondslag hebben, aangezien elke vermogensaanwas een keer wordt gerealiseerd.

Nederland heeft in de 20ste eeuw heffingen met karakteristieken van een vermogenswinst- en/of vermogensaanwasbelasting gekend, waaronder de Oorlogswinstbelasting tijdens de Eerste Wereldoorlog, de Vermogensaanwasbelasting tijdens de Tweede Wereldoorlog en de speculatiewinstheffing tussen 1941 en 1953.

Bij invoering van een van de alternatieven zou op grond van het draagkrachtbeginsel verliesverrekening mogelijk moeten zijn en moet een tarief worden vastgesteld dat in de pas loopt met concurrerende landen om kapitaalvlucht te voorkomen. Ook moet voor een evenwichtig heffingssysteem rekening worden gehouden met inflatie. Daarnaast brengt de waardering van vermogensbestanddelen bij een vermogensaanwasbelasting complicaties met zich mee, maar dit probleem moet niet overschat worden aangezien onder de huidige rendementsheffing ook alle vermogensbestanddelen ieder jaar gewaardeerd moeten worden.

In het volgende hoofdstuk ga ik nader in op de heffingssystemen die zijn besproken in hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3. Ik ga de voor- en nadelen bespreken van deze heffingssystemen, aan de hand van het draagkracht- en eenvoudsbeginnsel.

HOOFDSTUK 4 – VOOR- EN NADELEN VAN DE DIVERSE HEFFINGSSYSTEMEN

4.1 Inleiding

In Nederland gelden diverse beginselen om belastingheffing zo rechtvaardig, effectief en efficiënt⁷⁵ mogelijk te maken. Voor deze scriptie zijn relevant het draagkrachtbeginsel en het eenvoudsbeginsel. In dit hoofdstuk ga ik de drie heffingssystemen toetsen aan deze twee beginselen.

Het doel is daarmee tot een antwoord te komen op mijn derde deelvraag. Mijn derde deelvraag luidt: *Wat zijn de voor- en nadelen van het huidige systeem en van de alternatieven en hoe verhoudt zich dat tot de te behandelen beginselen?*

In paragraaf 4.2 ga ik het draagkrachtbeginsel en het eenvoudsbeginsel verder toelichten. Vervolgens behandel ik in paragraaf 4.3 de voor- en nadelen van de besproken heffingssystemen met betrekking tot het draagkrachtbeginsel en in paragraaf 4.4 behandel ik de voor- en nadelen met betrekking tot het eenvoudsbeginsel.

Tevens ga ik in paragraaf 4.5 een antwoord op mijn probleemstelling geven. Mijn probleemstelling luidt: *Is het in box 3 gekozen systeem van belastingheffing in overeenstemming met het in Nederland geldende draagkracht- en eenvoudsbeginsel? Zo nee, zijn er andere systemen van heffing die meer in overeenstemming zijn met genoemde beginselen?*

Het hoofdstuk wordt afgesloten met een conclusie/samenvatting.

4.2 Beoordelingscriteria

4.2.1 Draagkrachtbeginsel

Het draagkrachtbeginsel vormt het grondbeginsel voor de heffing van de inkomstenbelasting. Het draagkrachtbeginsel heeft twee dimensies, namelijk horizontale gelijkheid en verticale gelijkheid. Horizontale gelijkheid houdt in dat belastingplichtigen in dezelfde economische positie fiscaal gelijk belast moeten worden. Verticale gelijkheid betekent dat belastingplichtige die niet in eenzelfde economische positie zitten ook niet fiscaal hetzelfde worden belast.⁷⁶

Een belastingheffing naar draagkracht komt het beste tot zijn recht als de volledige draagkracht in ogenschouw wordt genomen. Hieronder valt ook het belasten van inkomsten uit vermogen. Het gaat om de individuele draagkracht van een belastingplichtige. Stuart⁷⁷ omschreef in de negentiende eeuw

⁷⁵ L.G.M. Stevens, *Elementair Belastingrecht voor economen en bedrijfsjuristen*, Deventer: Kluwer 2009, pag. 10.

⁷⁶ S. Cnossen en A.L. Bovenberg, *Belastingen in de 21 eeuw*, Economisch Statistische Berichten, 83^e jaargang, nr. 4141, 27 februari 1998, pag. 161.

⁷⁷ C. Stuart, *Bijdrage tot de theorie der progressieve inkomstenbelasting*, M. Nijhoff 1889, pag. 39.

het draagkrachtbeginsel als een brug die eerst haar eigen gewicht moet kunnen dragen alvorens vreemde lasten te kunnen torsen.

Waar de draagkrachtgedachte overheerst wordt meestal een progressief tarief aangetroffen.⁷⁸ Het idee van de progressie ontstond bij Bentham. Hij wilde een belastingvrije schijf om het inkomen dat was bedoeld voor de eerste levensbehoeften vrij te stellen van belastingheffing en vervolgens het overige inkomen proportioneel belasten. Op deze wijze ontstond een flauwe progressielijn.⁷⁹

Aftrekposten en vrijstellingen verstoren de draagkrachtheffing. Ook mogelijke belastingontwijking en -ontduiking tast de draagkrachtheffing aan.⁸⁰

Voorafgaand aan de invoering van de Wet IB 2001 werd gedebatteerd over een stelselherziening. Een belangrijke doelstelling was om de inkomstenbelasting zodanig te moderniseren dat:

‘(...) van elke belastingplichtige – rekening houdend met de aard en de omvang van zijn inkomen en zijn persoonlijke omstandigheden – een bijdrage wordt gevraagd die afgestemd is op zijn feitelijke draagkracht.’⁸¹

De wetgever vond dat de opzet van de forfaitaire vermogensrendementsheffing tegemoet kwam aan de draagkrachtgedachte:

‘De grondslag waarover belasting wordt geheven wordt verbreed. De budgettaire opbrengst zal relatief stabiel zijn. Het systeem zal voorts beter bestand zijn tegen constructies. Dit voorkomt dat belastingplichtigen hun belastingdruk kunstmatig laag weten te houden. De belastingdruk wordt daardoor evenwichtiger verdeeld.’⁸²

In paragraaf 4.3 onderzoek ik of de forfaitaire vermogensrendementsheffing en de alternatieve heffingssystemen de toetsing aan het draagkrachtbeginsel doorstaan.

4.2.2 Eenvoudsbeginsel

Eenvoud kent een “zachte” kant (de beleving) en een “harde” kant (de cijfers). ‘Bij de zachte kant is de vraag aan de orde hoe burgers en bedrijven het belastingstelsel ervaren. De harde kant van de eenvoud van een belastingstelsel laat zich uitdrukken in twee componenten: de hoogte van de

⁷⁸ R.E.C.M. Niessen, *Inleiding tot het Nederlands belastingrecht*, Deventer: Kluwer 2010, pag. 278.

⁷⁹ H. Snijders-Borst, *Het draagkrachtbeginsel in de loon- en inkomstenbelasting*, Economische Statistische Berichten, 24 augustus 1983, pag. 751.

⁸⁰ E.J.W. Heithuis, P. Kavelaars en B.F. Schuver, *Inkomstenbelasting alsmede hoofdzaken loonbelasting*, Deventer: Kluwer 2011, pag. 3-4.

⁸¹ MvT, *Kamerstukken II 1998/1999*, 26 727, nr. 3, pag. 4.

⁸² Nota, *Kamerstukken 1997/1998*, 25 810, nr. 2, pag. 80.

administratieve lasten voor burger en bedrijf en de hoogte van de kosten die aan overheidszijde (bij de belastingdienst) zijn verbonden aan de uitvoering van de fiscale wetgeving.⁸³

Naast de hoogte van de administratieve lasten en de hoogte van de kosten kenmerkt een eenvoudig systeem zich door onder andere wettelijke regels die duidelijk kenbaar moeten zijn en dat de opzet, toepassing en uitvoering van het systeem zo eenvoudig mogelijk is.⁸⁴ Een eenvoudig systeem voorkomt over het algemeen fraude en beperkt de controlekosten. Ook is de verwachting bij een eenvoudig systeem dat er minder beroep op de rechterlijke macht wordt gedaan, hetgeen leidt tot kostenbesparing.

In een eenvoudig systeem past een laag en vlak tarief, dit lokt namelijk minder tariefarbitrage uit en internationaal kan beter met andere landen geconcurrereerd worden, waardoor belastingplichtigen ook minder snel geneigd zijn om te emigreren.

Volgens Rijkers en Vording mag eenvoud nimmer een doel zijn, maar slechts een randvoorwaarde. ‘Overdaad aan eenvoud veroorzaakt simplisme waardoor een inkomstenbelastingwet volledig voorbij kan schieten aan haar hoofdoel, de rechtvaardige verdeling van de belastingdruk.’⁸⁵ In de volgende paragrafen onderzoek ik of bij box 3 en de alternatieve heffingssystemen de rechtvaardige verdeling van belastingdruk goed tot uitdrukking komt.

4.3 Voor- en nadelen van de heffingssystemen met betrekking tot het draagkrachtbeginsel

4.3.1 Forfaitaire vermogensrendementsheffing

Er zijn veel argumenten aangedragen door auteurs waarom een forfaitaire heffing geen recht doet aan het draagkrachtbeginsel. Ik wil eerst benadrukken dat ik het met Stevens⁸⁶ eens ben dat de forfaitaire vermogensrendementsheffing al een hele verbetering is ten opzichte van de Wet IB 1964. De grondslag is onder de forfaitaire vermogensrendementsheffing verbreed ten opzichte van het oude stelsel. De vermogensbestanddelen die toen geen belaste baten genereerden, vallen nu wel in de heffingsgrondslag.

Het meest steekhoudende argument dat een forfaitaire vermogensrendementsheffing niet voldoet aan het draagkrachtbeginsel, is dat niet de werkelijke genoten inkomsten worden belast, maar een forfaitair bepaald inkomen. Hierdoor worden belastingplichtigen niet voor hun werkelijke draagkracht belast. Dusarduijn⁸⁷ merkt op dat ondanks de 4% rendement op lange termijn door een grote groep

⁸³ Rapport Studiecommissie Belastingstelsel, *Continuïteit en vernieuwing*, 7 april 2010, pag. 54.

⁸⁴ Nota, *Kamerstukken 1997/1998*, 25 810, nr. 2, pag. 35-36.

⁸⁵ A.C. Rijkers en H. Vording, *Vijf jaar Wet IB 2001*, Deventer: Kluwer 2006, pag. 526.

⁸⁶ L.G.M. Stevens, *Belastingarbitrage en de maakbare samenleving*, Economisch Statistische Berichten, 83^e jaargang, nr. 4141, 27 februari 1998, pag. 168.

⁸⁷ S.M. H. Dusarduijn, *Vermogensrendementsheffing*, Deventer: Kluwer 2010, pag. 71.

belastingplichtigen gehaald wordt, grote individuele verschillen kunnen bestaan van jaar tot jaar. In paragraaf 4.2.1 heb ik geschreven dat het draagkrachtbeginsel zich juist richt op de individu en dat de draagkracht op dit niveau moet worden gemeten.

In 2000 schreef Jacobs een artikel⁸⁸ waarin hij de rendementsheffing een rampheffing noemde.. Als argumenten haalt hij onder andere aan dat:

- de vermogensrendementsheffing sterk degressief is, omdat niet feitelijke beleggingswinsten, maar fictieve rendementen worden belast;
- beleggers met geluk of beleggersinstinct voordeel hebben op mensen met pech of een minder goed beleggersinstinct;
- mensen met grote vermogens zich meer risico kunnen veroorloven en op die manier hogere rendementen kunnen behalen.

Ook Dusarduijn⁸⁹ stelt dat belastingplichtigen met grote(re) vermogens tot betere risicospreiding kunnen komen. De categorie welgestelde Nederlanders heeft beschikking over vermogensbestanddelen waarin potentieel hoge rendementen schuilgaan. Verder vindt Dusarduijn dat een vertekend beeld van het concrete vermogensbezit ontstaat door vrijgestelde en uitgezonderde bezittingen en schulden.⁹⁰ Tot slot uit Dusarduijn kritiek op de peildatasystematiek. Ze stelt dat the ability to pay niet wordt bepaald door de toevallige aanwezigheid van vermogen op één peildata.

Van den Dool⁹¹ deelt de mening van Jacobs en Dusarduijn. Volgens van den Dool worden beide dimensies van het draagkrachtbeginsel, zowel de horizontale als verticale gelijkheid, geschonden. De horizontale gelijkheid wordt naar het oordeel van Van den Dool geschonden, omdat er geen neutraliteit bestaat tussen verschillende beleggingsvormen. De verticale gelijkheid wordt geschonden, omdat risicodragend vermogen minder zwaar wordt belast dan risicoloos vermogen. Dit gebrek aan neutraliteit roept volgens hem weer gedragsreacties op.

De argumenten van Jacobs, Dusarduijn en Van den Dool worden versterkt door een tabel van het Ministerie van Financiën, waarin blijkt dat tussen 1990 en 2005 het rendement op aandelen, obligaties en onroerende zaken (anders dan eigen woning) ver boven de 4% lag.⁹² Vooral de welgestelde Nederlander heeft beschikking over deze vermogensbestanddelen en op deze wijze behalen zij meer voordeel dan Nederlanders die net boven het heffingvrij vermogen zitten.

⁸⁸ B. Jacobs, 'Rendementsheffing' is een rampheffing, Volkskrant 28 januari 2000, pag. 11.

⁸⁹ S.M. H. Dusarduijn, *Vermogensrendementsheffing*, Deventer: Kluwer 2010, pag. 71 en 72.

⁹⁰ S.M. H. Dusarduijn, *Vermogensrendementsheffing*, Deventer: Kluwer 2010, pag. 122.

⁹¹ R.P. van den Dool, *Belastingheffing over kapitaalinkomen bij natuurlijk personen*, Deventer: Kluwer 2009, pag. 68.

⁹² Rapport, *Kamerstukken II 2005/2006*, 30 375, nrs. 1-2, tabel 1.2.2 pag. 14.

Naast deze argumenten zijn er nog andere argumenten waarom de forfaitaire heffing in strijd is met het draagkrachtbeginsel. Sillevius en Van Kempen⁹³ vinden het niet toelaten van een tegenbewijsmogelijkheid een grote inbreuk op het draagkrachtbeginsel, omdat ‘serieuze afwijkingen van het werkelijk genoten rendement niet in aanmerking worden genomen.’⁹⁴

Ten slotte kan de heffingsgrondslag niet negatief zijn. Verrekening van een verlies met een positief inkomen in een ander kalenderjaar is in box 3 niet mogelijk. Ook dit is in strijd met het draagkrachtbeginsel. Vermogenswinsten en –verliezen moeten op dezelfde wijze in de heffing worden betrokken.

4.3.2 Vermogensaanwasbelasting

In paragraaf 4.3.1 is te lezen dat de forfaitaire vermogensrendementsheffing de toets aan het draagkrachtbeginsel niet goed doorstaat. In deze paragraaf ga ik onderzoeken of de vermogensaanwasbelasting deze toets wel doorstaat.

Onder een vermogenswinst- en vermogensaanwasbelasting wordt het werkelijke rendement in de heffing betrokken. Dit doet meer recht aan het draagkrachtbeginsel. ‘Het overrendement van superieur beleggersinzicht wordt nu wel belast’⁹⁵ en ‘de overheid deelt mee in het geluk en ongeluk van beleggers door middel van verliesverrekening.’⁹⁶

Van den Dool⁹⁷ betoogt dat de vermogensaanwasbelasting het meeste recht doet aan het draagkrachtbeginsel, omdat waardemutaties van vermogensbestanddelen immers ook draagkracht representeren. Onder een vermogensaanwasbelasting moet direct worden afgerekend over de nog niet gerealiseerde vermogensaanwas. Hierdoor kan wel een liquiditeitsprobleem ontstaan. Dit probleem kan vanuit meerdere invalshoeken worden gezien. Financiering van de belastingschuld is mogelijk indien er voldoende leenmogelijkheden zijn voor de belastingplichtige en de markt geen imperfecties kent. Indien de financiering van de belastingschuld niet mogelijk is door marktimperfecties of onvoldoende leenmogelijkheden is dit in strijd met de draagkrachtgedachte. De belastingplichtige kan evenwel zelf ook de samenstelling van zijn vermogensbestanddelen bepalen.⁹⁸ Hij kiest er zelf voor het betrokken vermogensbestanddeel niet te vervreemden.

Naar mijn oordeel kan als oplossing hiervoor een onderscheid worden gemaakt tussen eenvoudig en moeilijk verhandelbare vermogensbestanddelen. Bij eenvoudig verhandelbare vermogensbestanddelen

⁹³ L.W. Sillevius en M.L.M. van Kempen, *Cursus Belastingrecht: Inkomstenbelasting*, Deventer: Kluwer 2010, pag. 3.

⁹⁴ L.W. Sillevius en M.L.M. van Kempen, *Cursus Belastingrecht: Inkomstenbelasting*, Deventer: Kluwer 2010, pag. 3.

⁹⁵ S. Cnossen en A.L. Bovenberg, *Belastingen in de 21 eeuw*, Economisch Statistische Berichten, 83^e jaargang, nr. 4141, 27 februari 1998, pag. 163.

⁹⁶ S. Cnossen en A.L. Bovenberg, *Belastingen in de 21 eeuw*, Economisch Statistische Berichten, 83^e jaargang, nr. 4141, 27 februari 1998, pag. 163.

⁹⁷ R.P. van den Dool, *Belastingheffing over kapitaalinkomen bij natuurlijk personen*, Deventer: Kluwer 2009, pag. 126.

⁹⁸ R.P. van den Dool, *Belastingheffing over kapitaalinkomen bij natuurlijk personen*, Deventer: Kluwer 2009, pag. 298.

is realisatie van de vermogensaanwas zonder veel inspanning mogelijk. Hierdoor wordt de keuze terug gewenteld op de belastingplichtige om de vermogensaanwas wel of niet te realiseren. Voor moeilijk verhandelbare vermogensbestanddelen, zoals bijvoorbeeld een onroerende zaak of aandelen die bepaalde zeggenschap vertegenwoordigen, zou een uitstelregeling moeten gelden tot dit vermogensbestanddeel wordt vervreemd. Dit zou betekenen dat deze vermogensbestanddelen volgens een vermogenswinstbelasting belast worden.⁹⁹

Van 2001 tot en met 2005 zijn de geraamde opbrengsten van een vermogensaanwasbelasting voor de overheid in een jaar vergeleken met de opbrengsten van de huidige forfaitaire vermogensrendementsheffing. Uit tabel 4.1 is af te lezen dat over de jaren de geraamde opbrengst van de forfaitaire vermogensrendementsheffing een stabiel bedrag aan belasting oplevert. Ook is af te lezen dat de vermogensaanwasbelasting meegaat met de conjunctuur geldend op dat moment.¹⁰⁰

Tabel 4.1 Geraamde opbrengsten vermogensrendementsheffing en vermogensaanwasbelasting, 2001-2005 (in € mld)¹⁰¹

	2001	2002	2003	2004	2005
Geraamde opbrengst forfaitaire rendementsheffing (trans)	2,6	2,5	2,4	2,5	2,6
Geraamde opbrengst vermogensaanwasbelasting (trans)	-2,6	-4,7	3,3	2,8	3,7
Verschil (trans)	-5,2	-7,2	0,9	0,3	1,1

Het argument dat de forfaitaire vermogensrendementsheffing minder kost in uitvoering kan worden afgedaan met het feit dat in goede economische tijden de opbrengsten bij een vermogensaanwasbelasting veel hoger zijn. Het gemiddelde rendement in de periode 1990-2005 dat beleggers haalden was maar liefst 6,6% blijkt uit tabel 4.2. De negatieve opbrengst van de vermogensaanwasbelasting in 2001 en 2002, die kan worden afgelezen uit tabel 4.1, lijkt slechts een uitschieter. Tabel 4.2 laat zien dat tussen 1990-2000 het rendement voor het voor box 3 relevante vermogen op ruim 9% lag, in 2003-2004 op 5,0% en in 2005 op 6,0%.

⁹⁹ R.P. van den Dool, *Belastingheffing over kapitaalinkomen bij natuurlijk personen*, Deventer: Kluwer 2009, pag. 105 en 126-127.

¹⁰⁰ A.C. Rijkers en H. Vording, *Vijf jaar Wet IB 2001*, Deventer: Kluwer 2006, pag. 534.

¹⁰¹ Rapport, *Kamerstukken II 2005/2006*, 30 375, nrs. 1-2, tabel 2.2.4, pag. 69.

Tabel 4.2 (Berekende) rendementen samenstellende onderdelen van box 3 in 1990-2005 (in % per jaar)¹⁰²

	1990-2005	1990-2000	2001-2002	2003-2004	2005
Bank-, giro- en spaartegoeden	2,9%	3,5%	2,0%	1,7%	1,6%
Aandelen	8,6%	15,5%	- 24,1%	8,1%	14,7%
Obligaties	7,2%	7,9%	7,3%	4,1%	6,0%
Onroerende zaken anders dan eigen woning	12,6%	13,5%	13,0%	10,0%	8,0%
Totaal bezittingen	6,8%	9,3%	-4,4%	5,1%	6,0%
Schulden boven drempel (-)	8,3%	9,2%	6,8%	6,1%	5,7%
Grondslag box 3	6,6%	9,4%	-5,4%	5,0%	6,0%

Hetgeen ik met tabel 4.2 aan de orde wil stellen, is dat het rendement in box 3 afwijkt van hetgeen in de heffing wordt betrokken. Dit is in strijd met het draagkrachtbeginsel. Onder een vermogensaanwasbelasting doet dit probleem zich niet voor, omdat het werkelijke rendement in de heffing wordt betrokken.

4.3.3 Vermogenswinstbelasting

Ook bij de vermogenswinstbelasting is er een zekere spanning met het draagkrachtbeginsel. De belastingplichtige kan zelf het moment van realisatie kiezen, ook wel het lock-in effect genoemd. Realisatie van vermogenswinsten kan worden uitgesteld en verliesneming kan naar voren worden gehaald. Naarmate het tarief lager is, zal het lock-in effect minder optreden. Er zijn twee oplossingen om de bezwaren te verminderen. Ten eerste realisatie bij overlijden. Als de belastingplichtige overlijdt wordt alle vermogensaanwas die nog niet gerealiseerd is in aanmerking genomen in dat kalenderjaar. Ten tweede kan rente in rekening worden gebracht voor het uitstel van betaling van belastingheffing dat is genoten.¹⁰³ Het voordeel dat de belastingplichtige kan behalen met het uitstellen van belastingheffing is in strijd met de draagkrachtgedachte. Het kan namelijk in een lager effectief tarief resulteren (zie ook paragraaf 3.5).¹⁰⁴

Om het draagkrachtbeginsel het beste tot zijn recht te laten komen, moet bij zowel een vermogenswinst- als een vermogensaanwasbelasting het volgende gelden. Ten eerste moet er een brede heffingsgrondslag zijn vanuit het oogpunt van neutraliteit, zodat de volledige draagkracht in ogenschouw kan worden genomen. Ten tweede moet verliesverrekening mogelijk zijn. Tot slot ben ik van mening dat de draagkrachtgedachte het beste tot uiting komt bij een progressief tarief. Op deze wijze worden de sterkste schouders het zwaarst belast en kan het inkomen (vervolgens) worden herverdeeld.

¹⁰² Rapport, *Kamerstukken II 2005/2006*, 30 375, nrs. 1-2, tabel 1.2.2, pag. 14.

¹⁰³ S. Cnossen, *Vermogensrendementsheffing: vondst of misleun?*, Onderzoekcentrum Financieel Economisch Beleid, Erasmus University Rotterdam 1999, pag. 14.

¹⁰⁴ S. Cnossen, *Vermogensrendementsheffing: vondst of misleun?*, Onderzoekcentrum Financieel Economisch Beleid, Erasmus University Rotterdam 1999, pag. 33 en 37.

Voor beide heffingssystemen geldt dat een inflatiecorrectie dient te worden toegepast. Kavelaars benadrukt dat onder de huidige wetgeving vermogenswinsten ook niet gecorrigeerd worden voor inflatie¹⁰⁵, maar vanuit een oogpunt van draagkracht valt het belasten van inflatiewinsten niet te rechtvaardigen.

Voor beide heffingen geldt ook dat vrijstellingen de draagkrachtgedachte aantasten. Vrijstellingen stellen een vermogenswinst vrij van belasting en zo kan een ongelijke behandeling ontstaan. Er dient goed overwogen te worden of een vrijstelling wenselijk of noodzakelijk is en wat de gevolgen voor draagkracht van de belastingplichtigen zijn.

4.4 Voor- en nadelen van de heffingssystemen met betrekking tot het eenvoudsbeginnsel

4.4.1 Forfaitaire vermogensrendementsheffing

Eén van de doelstellingen van de forfaitaire vermogensrendementsheffing was om de uitvoering zo eenvoudig mogelijk te houden.¹⁰⁶ Door het gebruik van algemene en specifieke vrijstellingen worden ook maar een beperkt aantal belastingplichtigen geconfronteerd met de heffing. Kleine spaarders en beleggers worden dus ontzien door het heffingvrije vermogen en maar een beperkt aantal belastingplichtigen worden daardoor geconfronteerd met een heffing over box 3 vermogen.

Vergeleken met de alternatieven verdient een forfaitaire vermogensrendementsheffing vanuit een oogpunt van eenvoud de voorkeur. De administratieve lasten bij de burger en de uitvoeringskosten bij de belastingdienst zijn vergeleken met de alternatieven bij een forfaitaire vermogensrendementsheffing het laagst.¹⁰⁷ Ook zijn de inkomsten voor de overheid redelijk stabiel over de jaren heen en zijn deze inkomsten eenvoudig te schatten.

De forfaitaire vermogensrendementsheffing is om meerdere redenen eenvoudig. Ten eerste geldt in box 3 maar één tarief. Ten tweede hoeft niet gekeken te worden naar het werkelijk behaalde rendement, maar wordt een verondersteld rendement in aanmerking genomen. Ten derde is geen tegenbewijs mogelijk voor belastingplichtigen die minder dan 4% rendement behalen. De mogelijkheid om een beroep te doen op de rechterlijke macht is hierdoor beperkt.¹⁰⁸ Tot slot is er een brede rendementsgrondslag. Dit verlaagt de mogelijkheden tot arbitrage. Alhoewel roerende zaken niet tot de rendementsgrondslag behoren, kan dit vanuit het eenvoudscriterium als positief worden ervaren. Roerende zaken zijn moeilijk te waarderen en door roerende zaken buiten de rendementsgrondslag te laten vallen, verlaagt dit aanzienlijk de kosten. Het nadeel hiervan wel is dat

¹⁰⁵ P. Kavelaars, *Vermogenswinstheffing: verlies of (aan-)winst?*, Deventer: Kluwer 1997, pag. 56.

¹⁰⁶ MvT, *Kamerstukken II* 1998/1999, 26 727, nr. 3, pag. 67.

¹⁰⁷ Rapport Studiecommissie Belastingstelsel, *Continuïteit en vernieuwing*, 7 april 2010, pag. 82.

¹⁰⁸ Vanaf de invoering van de Wet IB 2001 tot en met juli 2005 is in 15 zaken uitspraak gedaan door gerechtshoven over specifiek met de vermogensrendementsheffing samenhangende vraagstukken, J.L.M. Gribnau en S.M.H. Dusarduijn, *Vermogensrendementsheffing, vijf jaar later: wetenschappelijke evaluatie Wet IB 2001*, Deventer: Kluwer 2006, pag. 2.

een mogelijkheid tot belastingarbitrage ontstaat. Een belastingplichtige kan van zijn spaargeld een roerende zaak kopen en op deze wijze buiten de heffing van box 3 vallen.

De forfaitaire vermogensrendementsheffing kent ook punten van kritiek ten opzichte van de alternatieven als het eenvoudig betreft. Zo is het jaarlijks waarderen van de vermogensbestanddelen bij een forfaitaire vermogensrendementsheffing minder eenvoudig dan bij een vermogenswinstbelasting. Bij een vermogenswinstbelasting hoeft een vermogensbestanddeel maar twee maal gewaardeerd te worden, namelijk bij verkrijging en bij vervreemding.

Eijffinger en Huizinga¹⁰⁹ achten de kans dat Europa de forfaitaire vermogensrendementsheffing overneemt uiterst klein. Dit zou Nederland moeten doen voor een effectieve internationale fiscale samenwerking. Hiervoor is harmonisering van de belastinggrondslag immers een noodzakelijke voorwaarde. Daarom verwachten zij dat deze heffing in een later stadium weer moet worden afgeschaft omwille van de aansluiting bij andere Europese landen en dat dit tot onnodige aanpassingskosten zal leiden. Ze vinden dat de internationale dimensie teveel buiten beschouwing blijft. Het argument wat zij aandragen is omwille van de extra kosten, waarvan zij vinden dat die onnodig worden gemaakt. Ik begrijp het argument van Eijffinger en Huizinga, maar ben van mening dat het nog een tijd zal duren voordat Europa internationaal eenzelfde belastinggrondslag voert. De zogenoemde 'extra ronde aanpassingskosten' heeft Nederland al terugverdiend, door voor langere tijd een forfaitaire vermogensrendementsheffing te voeren, aangezien deze heffing minder kosten met zich meebrengt dan de alternatieven. Daarnaast ben ik ook van mening dat als bij de Wet IB 2001 een vermogenswinst- of vermogensaanwasbelasting was ingevoerd, er bij latere invoering van een Europese internationale grondslag ook aanpassingskosten zouden moeten worden gemaakt.

4.4.2 Vermogensaanwasbelasting

Dat een vermogensaanwasbelasting een minder eenvoudig heffingssysteem is dan een forfaitaire vermogensrendementsheffing is wel gebleken.

'Een vermogensaanwasbelasting vereist aanzienlijke administratieve inspanningen van burgers waar het gaat om het vastleggen van stortingen en onttrekkingen die de waarde-aanwas van een vermogensbestanddeel beïnvloeden.'¹¹⁰ Deze problematiek moet ook niet overschat worden. Veel vermogensbestanddelen worden nu al geregistreerd en gecontroleerd en hierdoor is veel informatie die nodig is voor een vermogensaanwasbelasting al beschikbaar onder de forfaitaire vermogensrendementsheffing. Ook Europees wordt steeds meer informatie uitgewisseld.

¹⁰⁹ S.C.W. Eijffinger en H.P. Huizinga, *Nederland ligt in Europa*, Economisch Statische Berichten, 27 maart 1998, pag. 248.

¹¹⁰ Rapport Studiecommissie Belastingstelsel, *Continuïteit en vernieuwing*, 7 april 2010, pag. 82-83.

‘De fiscus behoeft bij een vermogensaanwasbelasting niet, zoals bij de vermogenswinstbelasting, alle transacties te volgen, maar een vermogensvergelijking tussen de peildata is voldoende. Dit maakt de vermogensaanwasbelasting relatief eenvoudiger.’¹¹¹

Het corrigeren van inflatiewinsten maakt de vermogensaanwasbelasting niet eenvoudiger. In paragraaf 3.6.3 gaf ik al aan dat een inflatiecorrectie nodig is. Op die manier worden slechts de reële vermogenswinsten belast.

4.4.3 Vermogenswinstbelasting

Ook een vermogenswinstbelasting vereist een registratieplicht. Burgers zullen een gedetailleerde administratie van hun vermogensmutaties moeten bijhouden.¹¹² Door de belastingdienst is een adequate controle nodig. Ook hier geldt evenwel dat de problematiek niet overschat moet worden.

De overgang naar een vermogenswinst- of vermogensaanwasbelasting zal bij invoering extra werk opleveren, dit wordt ook wel een eenmalige step-up genoemd en zal extra kosten met zich meebrengen.¹¹³

Om de invoering eenvoudiger te maken kan voor de vormgeving de praktijkervaring van andere landen worden benut, zoals Groot Brittannië dat al langere tijd een vorm van een vermogenswinstbelasting kent.¹¹⁴

4.5 De keuze

In dit hoofdstuk heb ik de voor- en nadelen besproken van de forfaitaire vermogensrendementsheffing, de vermogenswinst- en de vermogensaanwasbelasting. De forfaitaire vermogensrendementsheffing voldoet naar mijn mening niet aan de toets aan het draagkrachtbeginsel. Ten eerste worden niet de werkelijke inkomsten belast, maar een forfaitair inkomen. Ten tweede kunnen mensen met grote vermogens zich meer risico veroorloven en op die manier hoge rendementen behalen. Ten derde wordt risicodragend vermogen minder zwaar belast dan risicoloos vermogen en tot slot ontbreekt een negatieve rendementsgrondslag in box 3. De forfaitaire vermogensrendementsheffing doorstaat naar mijn mening wel de toets aan het eenvoudigsbeginsel. Met de heffing worden maar een bepaald aantal belastingplichtigen geconfronteerd door het heffingvrije vermogen. Ook zijn in vergelijking met de alternatieven de administratieve lasten voor zowel de burger als de belastingdienst laagst.

De vermogensaanwasbelasting betreft wel het werkelijke rendement in de heffing. Het overrendement van superieur beleggersinzicht wordt nu wel belast en de overheid deelt mee in het geluk en ongeluk

¹¹¹ L.W. Sillevius en M.L.M. van Kempen, *Cursus Belastingrecht: Inkomstenbelasting*, Deventer: Kluwer 2010, pag. 839.

¹¹² Rapport Studiecommissie Belastingstelsel, *Continuïteit en vernieuwing*, 7 april 2010, pag. 82

¹¹³ Rapport Studiecommissie Belastingstelsel, *Continuïteit en vernieuwing*, 7 april 2010, pag. 82.

¹¹⁴ M.J. Finney, *Wealth Management Planning: the UK tax principles*, Chichester: John Wiley & Sons Ltd. 2008, pag. 5, 20 en 79.

van beleggers door middel van verliesverrekening. Ook worden verschillende soorten vermogensbestanddelen hetzelfde behandeld en kunnen belastingplichtigen hierdoor geen liquiditeitsvoordeel behalen. Het liquiditeitsprobleem kan worden opgelost door moeilijk verhandelbare vermogensbestanddelen volgens een vermogenswinstbelasting te belasten. Op basis van deze argumenten vind ik dat de vermogensaanwasbelasting de toets aan het draagkrachtbeginsel doorstaat.

De vermogensaanwasbelasting doorstaat naar mijn oordeel ook de toets aan het eenvoudsbeginsel. Ondanks dat de vermogensaanwasbelasting aanzienlijk meer administratieve inspanning kost voor de burger en de belastingdienst moet dit naar mijn mening niet overschat worden. Veel informatie die nodig is om vermogensbestanddelen te registreren en te controleren, is op dit moment al beschikbaar onder de forfaitaire vermogensrendementsheffing.

De vermogenswinstbelasting doorstaat naar mijn mening de toets aan het draagkrachtbeginsel beter dan de forfaitaire vermogensrendementsheffing, maar minder goed dan de vermogensaanwasbelasting. De vermogenswinstbelasting betreft ook het werkelijke rendement in de heffing, maar een nadeel van de vermogenswinstbelasting is dat belastingplichtigen zelf het moment van realisatie kunnen kiezen (lock-in effect). Bij de vermogenswinstbelasting is de waardering van de vermogensbestanddelen ten opzichte van de alternatieven eenvoudiger. Een vermogensbestanddeel hoeft alleen bij verkrijging en vervreemding te worden gewaardeerd. Toch zullen burgers bij een vermogenswinstbelasting ook een gedetailleerde administratie van hun vermogensmutaties moeten bijhouden.

Ik ben voorstander van de vermogensaanwasbelasting op basis van het draagkracht- en eenvoudsbeginsel en ben van mening dat deze heffing het uitgangspunt moet zijn voor de heffing van vermogensinkomsten. Voor moeilijk verhandelbare vermogensbestanddelen adviseer ik een vermogenswinstbelasting om tegemoet te komen aan het liquiditeitsprobleem.

4.6 Conclusie/samenvatting

Aan het draagkrachtbeginsel wordt zwaar gewogen in Nederland, omdat het wordt gezien als het grondbeginsel voor de heffing van de inkomstenbelasting. Het eenvoudsbeginsel weegt voor de wetgever ook zwaar mee in de vormgeving van ons belastingsysteem, maar mag daarentegen volgens diverse auteurs slechts worden bestempeld als een randvoorwaarde. In hoofdstuk 4 heb ik aan de hand van deze twee beginselen de voor- en nadelen behandeld van de heffingssystemen om tot een antwoord te komen op mijn derde deelvraag. Mijn derde deelvraag luidt:

Wat zijn de voor- en nadelen van het huidige systeem en van de alternatieven en hoe verhoudt zich dat tot de te behandelen beginselen?

De forfaitaire vermogensrendementsheffing belast niet de werkelijke inkomsten, maar een forfaitair inkomen. Dit is niet in overeenstemming met de draagkrachtgedachte. De vermogenswinst- en vermogensaanwasbelasting belasten daarentegen wel de werkelijke inkomsten.

Daarnaast doorstaat de forfaitaire vermogensrendementsheffing de toets aan het draagkrachtbeginsel niet, omdat belastingplichtige met grote vermogens zich meer risico kunnen veroorloven. Ook wordt door het forfaitair rendement risicodragend vermogen minder zwaar belast dan risicoloos vermogen. Ten slotte ontbreekt een negatieve rendementsgrondslag in box 3.

De vermogenswinst- en vermogensaanwasbelasting verhouden zich goed tot het draagkrachtbeginsel. Als minpunt van de vermogenswinstbelasting kan worden aangedragen het lock-in effect. Belastingplichtigen kunnen onder een vermogenswinstbelasting zelf het moment van realisatie kiezen en hierdoor een liquiditeitsvoordeel behalen. De vermogensaanwasbelasting heeft als minpunt het liquiditeitsprobleem. Dit kan ontstaan doordat de vermogensaanwas belast wordt ongeacht deze gerealiseerd is. Als oplossing hiervoor kan voor moeilijke verhandelbare vermogensbestanddelen een vermogenswinstbelasting worden ingevoerd.

Vanuit het oogpunt van eenvoud is de forfaitaire vermogensrendementsheffing altijd naar voren gebracht als het meest eenvoudige systeem. Toch moeten onder de forfaitaire vermogensrendementsheffing ook vermogensbestanddelen gewaardeerd worden. Deze waardering werd altijd als groot probleem gezien waar het betrof een vermogenswinst- en vermogensaanwasbelasting.

De vermogenswinstbelasting vereist een adequate controle van de belastingdienst voor het moment van verkrijging en vervreemding van een vermogensbestanddeel.

Zowel bij een vermogenswinst- als vermogensaanwasbelasting zal rekening gehouden moeten worden met schijnwinsten die ontstaan door inflatie. Dit doet de draagkrachtgedachte het meeste recht aan, maar maakt tegelijkertijd de heffing minder eenvoudig.

Mocht één van deze twee alternatieven worden ingevoerd, dan is een eenmalige step-up nodig.

Na toetsing van de forfaitaire vermogensrendementsheffing aan het draagkracht- en eenvoudsbeginsel zijn er naar mijn mening onvoldoende zwaarwegende argumenten gevonden om dit heffingssysteem in Nederland te blijven hanteren. Uit mijn onderzoek is gebleken dat een vermogensaanwasbelasting het meeste recht doet aan beide beginselen en dat voor moeilijk verhandelbare vermogensbestanddelen een vermogenswinstbelasting de beste oplossing is.

HOOFDSTUK 5 – CONCLUSIE/SAMENVATTING

Op 1 januari 2001 is in Nederland de nieuwe Wet IB 2001 ingevoerd. Sindsdien is de vermogensbelasting afgeschaft en wordt het inkomen uit vermogen belast in box 3 door middel van een forfaitaire vermogensrendementsheffing. Deze forfaitaire vermogensrendementsheffing stelt het voordeel uit sparen en beleggen op 4%. Hierop wordt een tarief van 30% toegepast.

Als alternatief om inkomen uit vermogen te belasten zou een vermogenswinst- of vermogensaanwasbelasting kunnen worden ingevoerd. De vermogensaanwasbelasting rekent ieder jaar alle vermogensmutaties tot het inkomen, ongeacht of deze vermogensaanwas ook is gerealiseerd. De vermogenswinstbelasting rekent de vermogensmutaties tot het inkomen als de vermogensaanwas ook daadwerkelijk gerealiseerd is.

In mijn scriptie heb ik onderzocht, aan de hand van het draagkracht- en eenvoudsbeginself, welk heffingssysteem Nederland het beste zou kunnen hanteren. Mijn probleemstelling luidt:

Is het in box 3 gekozen systeem van belastingheffing in overeenstemming met het in Nederland geldende draagkracht- en eenvoudsbeginself? Zo nee, zijn er andere systemen van heffing die meer in overeenstemming zijn met genoemde beginselen?

Het gekozen systeem in box 3, de forfaitaire vermogensrendementsheffing, is naar mijn mening niet in overeenstemming met het draagkrachtbeginself. Het meest steekhoudende argument dat de forfaitaire vermogensrendementsheffing niet voldoet aan de toets aan het draagkrachtbeginself is dat niet de werkelijk genoten inkomsten worden belast maar een forfaitair bepaald inkomen.

De forfaitaire vermogensrendementsheffing is wel in overeenstemming met het eenvoudsbeginself. De administratieve lasten bij de burger en de uitvoeringskosten bij de belastingdienst zijn laag en een beperkt aantal belastingplichtige wordt maar geconfronteerd met deze heffing.

De vermogenswinst- en vermogensaanwasbelasting zijn naar mijn mening beiden in overeenstemming met het draagkracht- en eenvoudsbeginself. Het werkelijk rendement wordt in de heffing betrokken, het overrendement van superieur beleggersinzicht wordt nu wel belast en de overheid deelt mee in het geluk en ongeluk van beleggers door middel van verliesverrekening. Een minpunt van de vermogensaanwasbelasting is het liquiditeitsprobleem. Het liquiditeitsprobleem kan worden opgelost door moeilijk verhandelbare vermogensbestanddelen volgens een vermogenswinstbelasting te belasten. De vermogenswinstbelasting heeft als minpunt dat belastingplichtigen zelf het moment van realisatie kunnen kiezen (lock-in effect) en hierdoor een liquiditeitsvoordeel kunnen behalen.

De vermogensaanwasbelasting moet naar mijn mening het uitgangspunt zijn voor de heffing van vermogensinkomsten. Voor moeilijk verhandelbare vermogensbestanddelen adviseer ik een vermogenswinstbelasting om tegemoet te komen aan het liquiditeitsprobleem.

LITERATUURLIJST

BOEKEN

- E. Aardema, *Waardering van incurante aandelen voor de belastingheffing*, FED, Deventer: Kluwer 1998.
- S. Cnossen, *Vermogensrendementsheffing: vondst of miskleun?*, Onderzoekcentrum Financieel Economisch Beleid, Erasmus University Rotterdam 1999.
- R.P. van den Dool, *Belastingheffing over kapitaalinkomen bij natuurlijk personen*, Deventer: Kluwer 2009.
- S.M.H. Dusarduijn, *Vermogensrendementsheffing*, federatie fiscale brochure, Kluwer Deventer 2010.
- S.R.A. van Eijk, *Het vermogen te dragen*, Deventer: Kluwer 2005.
- M.J. Finney, *Wealth Management Planning: the UK tax principles*, Chichester: John Wiley & Sons Ltd. 2008.
- F.H.M. Grapperhaus, *de pelgrimstocht naar het draagkrachtbeginsel: belastingheffing in West-Europa tussen 800 – 1800*, De Walburg Pers: Kluwer 1993.
- E.J.W. Heithuis, P. Kavelaars en B.F. Schuver, *Inkomstenbelasting alsmede hoofdzaken loonbelasting*, Deventer: Kluwer 2011.
- P. Kavelaars, *Vermogenswinstheffing: verlies of (aan-)winst?*, Deventer: Kluwer 1997.
- W.J. de Langen, *De grondbeginselen van het Nederlandse belastingrecht*, deel 1, Alphen a/d Rijn: Samson 1954.
- R.E.C.M. Niessen, *Inleiding tot het Nederlands belastingrecht*, Deventer: Kluwer 2010.
- A.C. Rijkers en H. Vording, *Vijf jaar Wet IB*, Deventer: Kluwer 2006.
- L.W. Sillevius en M.L.M. van Kempen, *Cursus Belastingrecht Inkomstenbelasting*, Deventer: Kluwer 2010.
- L.G.M. Stevens, *Elementair Belastingrecht voor economen en bedrijfsjuristen*, Deventer: Kluwer 2010.
- C. Stuart, *Bijdrage tot de theorie der progressieve inkomstenbelasting*, M. Nijhoff 1889.

PARLEMENTAIRE STUKKEN

- Kamerstukken I 5380, 1962-1963. (MvA)
- Kamerstukken II 15905, 1979-1980, nr.3. (MvT)
- Kamerstukken II 15905, 1979-1980, nr. 6 (MvA)
- Kamerstukken II 15905, 1979-1980, nr.9, (Nota n.a.v. het eindverslag)
- Kamerstukken II 1997/1998, 25 810, nr. 2. (Nota)
- Kamerstukken II 1998/1999, 26 727, nr. 3 (MvT).
- Kamerstukken II 1998/1999, 26 727, nr. A. (Nader Rapport)
- Kamerstukken II 1999/2000, 26 727, nr. 7. (NV)
- Kamerstukken II 1999/2000, 26727, nr. 17. (NNV)

OVERIGE BIJDRAGEN

A.L. Bovenberg, *De vlaktaks: doelmatig of rechtvaardig*, Economisch Statistische Berichten, nr. 42841 december 2000.

C.L.J. Caminada, K.P. Goudswaard en H. Vording, *Vergezichten op een vlakke belasting*, in C.A. de Kam en A.P. Ros, *De Vlaktaks*, Wim Drees Stichting: Den Haag 2006.

S. Cnossen en A.L. Bovenberg, *Belastingen in de 21 eeuw*, Economisch Statistische Berichten, 83^e jaargang, nr. 4141, 27 februari 1998.

S. Cnossen en A.L. Bovenberg, *Vermogensrendementsheffing: Vondst of miskleun?*, WFR 2000/ 6369.

S.C.W. Eijffinger en H.P. Huizinga, *Nederland ligt in Europa*, Economisch Statistische Berichten, 27 maart 1998.

W.A.M. Fermont en F.J. Hartman, *Wet Inkomstenbelasting 2001*, Weekblad 1999/6357.

J.L.M. Gribnau en S.M.H. Dusarduijn, *Vermogensrendementsheffing, vijf jaar later: wetenschappelijke evaluatie Wet IB 2001*, Deventer: Kluwer 2006.

F.R. Herreveld, *Vermogensrendementsheffing*, Weekblad 1999/6362.

B. Jacobs, *'rendementsheffing' is een rampheffing*, Volkskrant 28 januari 2000.

J.E. Meade, *The structure and reform of direct taxation*, report of a committee chaired by professor J.E. Meade, The institute for Fiscal Studies, George Allen & Unwin: Londen 1978.

Rapport Studiecommissie Belastingstelsel, *Continuïteit en vernieuwing*, 7 april 2010.

H. Snijders-Borst, *Het draagkrachtbeginsel in de loon- en inkomstenbelasting*, Economische Statistische Berichten, 24 augustus 1983.

L.G.M. Stevens, *Belastingarbitrage en de maakbare samenleving*, Economisch Statistische Berichten, 83^e jaargang, nr. 4141, 27 februari 1998.

http://www.oecd.org/document/49/0,3746,en_2649_34533_37813681_1_1_1_1,00.html, OECD Tax Policy Studies: *Taxation of Capital Gains of Individuals: Policy Considerations and Approaches*, nr. 14, 2006.